

Quis dives salvetur

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΙΣ Ο ΣΩΖΟΜΕΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ

1.1 Οί μὲν τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς λόγους τοῖς πλουσίοις δωροφοροῦντες οὐ μόνον κόλακες καὶ ἀνελεύθεροι δικαίως ἂν ἔμοιγε κρίνεσθαι δοκοῖεν, ὡς ἐπὶ πολλῶν προσποιούμενοι χαρίσασθαι τὰ ἀχάριστα, 1.2 ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖς καὶ ἐπίβουλοι· ἀσεβεῖς μὲν, ὅτι παρέντες αἰνεῖν καὶ δοξάζειν τὸν μόνον τέλειον καὶ ἀγαθὸν θεόν, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα καὶ εἰς ὃν τὰ πάντα, περιάπτουσι τοῦ γέρας ἀνθρώποις ἕνασ'· βίω κυλινδουμένοις 1.3 τὸ κεφάλαιον ὑποκείμενον τῇ κρίσει τοῦ θεοῦ· ἐπίβουλοι δέ, ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς περιουσίας καθ' αὐτὴν ἰκανῆς οὕσης χαυνῶσαι τὰς ψυχὰς τῶν κεκτημένων καὶ διαφθεῖραι καὶ ἀποστῆσαι τῆς ὁδοῦ, δι' ἧς ἐπιτυχεῖν ἔστι σωτηρίας, οἱ δὲ προσεκπλήσσουσι τὰς γνώμας τῶν πλουσίων ταῖς ἡδοναῖς τῶν ἀμέτρων ἐπαίνων ἐπαίροντες καὶ καθάπαξ τῶν ὄλων πραγμάτων πλήν τοῦ πλούτου, δι' ὃν θαυμάζονται, παρασκευάζοντες ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ τοῦ λόγου πῦρ ἐπὶ πῦρ μετοχετεύοντες, τύφω τύφον ἐπαντλοῦντες καὶ ὄγκον πλούτῳ προσανατιθέμενοι βαρεῖ φύσει φορτίον βαρύτερον, οὗ μᾶλλον ἐχρῆν ἀφαιρεῖν καὶ περικόπτειν, ὡς σφαλεροῦ νοσήματος καὶ θανατηφόρου· τῷ γὰρ ὑψουμένῳ καὶ μεγαλυνομένῳ παραπέπηγεν ἀντίστροφος ἢ πρὸς τὸ ταπεινὸν μετα 1.4 βολὴ καὶ πτώσις, ὡς ὁ θεὸς διδάσκει λόγος. ἐμοὶ δὲ φαίνεται μακρῶ φιλανθρωπότερον εἶναι τοῦ θεραπεύειν τοὺς πλουτοῦντας ἐπὶ κακῶ τὸ συναίρεσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἅπαντα τὸν δυνατὸν τρόπον, τοῦτο μὲν ἐξαιτουμένους παρὰ θεοῦ τοῦ βεβαίως καὶ ἡδέως τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις τὰ τοιαῦτα προἰεμένου, τοῦτο δὲ λόγῳ διὰ τῆς χάριτος τοῦ σωτῆρος ἰωμένους τὰς ψυχὰς αὐτῶν, φωτίζοντας καὶ προσάγοντας ἐπὶ τὴν τῆς ἀληθείας κτῆσιν, ἧς ὁ τυχὼν καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς ἐλλαμπρυνόμενος μόνος τὸ βραβεῖον τῆς αἰωνίου ζωῆς 1.5 ἀναιρήσεται. δεῖται δὲ καὶ ἡ εὐχή ψυχῆς εὐρώστου καὶ λιπαροῦς ἄχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας τοῦ βίου συμμεμετρημένης καὶ ἡ πολιτεία διαθέσεως χρηστῆς καὶ μονίμου καὶ πάσαις ταῖς ἐντολαῖς τοῦ σωτῆρος ἐπεκτεινομένης.

2.1 Κινδυνεύει δὲ οὐχ ἀπλοῦν τι εἶναι τὸ αἴτιον τοῦ τὴν σωτηρίαν χαλεπωτέραν τοῖς πλουτοῦσι δοκεῖν ἢ τοῖς ἀχρημάτοις τῶν ἀνθρώπων 2.2 πῶν, ἀλλὰ ποικίλον. οἱ μὲν γὰρ αὐτόθεν καὶ προχειρῶς ἀκούσαντες τῆς τοῦ κυρίου φωνῆς, ὅτι ῥᾶον κάμηλος διὰ τρήματος ῥαφίδος διεκδύσεται ἢ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀπογνόντες ἑαυτοὺς ὡς οὐ βιωσόμενοι, τῷ κόσμῳ πάντα χαριζόμενοι καὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ὡς μόνης ἑαυτοῖς ὑπολειπομένης ἐκκρεμασθέντες ἀπέστησαν πλέον τῆς ἐκεῖ ὁδοῦ, μηκέτι πολυπραγμονήσαντες μήτε τίνας τοὺς πλουσίους ὁ δεσπότης καὶ διδάσκαλος προσαγορεύει μήτε 2.3 ὅπως τὸ ἀδύνατον ἐν ἀνθρώποις δυνατὸν γίνεται. ἄλλοι δὲ τοῦτο μὲν συνήκαν ὀρθῶς καὶ προσηκόντως, τῶν δὲ ἔργων τῶν εἰς τὴν σωτηρίαν ἀναφερόντων ὀλιγωρήσαντες οὐ παρεσκευάσαντο τὴν δέου 2.4 σαν παρασκευὴν εἰς τὸ τῶν ἐλπιζομένων τυχεῖν. λέγω δὲ ταῦτα ἑκάτερα περὶ τῶν πλουσίων τῶν καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς ἐπιφανοῦς σωτηρίας ἡσθημένων, τῶν δὲ ἀμυήτων τῆς ἀληθείας ὀλίγον μοι μέλει.

3.1 Χρὴ τοίνυν τοὺς φιλαλήθως καὶ φιλαδέλφως καὶ μήτε καταθρασσυνομένους ἀθάρδως τῶν πλουσίων κλητῶν μήτε αὖ πάλιν ὑποπίπτοντας αὐτοῖς διὰ οἰκείαν φιλοκέρδειαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐξαιρεῖν τῷ λόγῳ τὴν κενὴν ἀπόγνωσιν καὶ δηλοῦν μετὰ τῆς δεούσης ἐξηγήσεως τῶν λογίων τοῦ κυρίου διότι

οὐκ ἀποκέκο πται τέλεον αὐτοῖς ἢ κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐὰν 3.2 ὑπακούσωσι ταῖς ἐντολαῖς· εἴθ' ὁπότεν μάθωσιν ὡς ἀδεῆς δεδίασι δέος καὶ ὅτι βουλομένους αὐτοὺς ὁ σωτὴρ ἀσμένως δέχεται, τότε καὶ προδεικνύναι καὶ μυσταγωγεῖν, ὅπως ἂν καὶ δι' οἴων ἔργων τε καὶ διαθέσεων ἐπαύραιντο τῆς ἐλπίδος, ὡς οὗτ' ἀμηχάνου καθεστῶσης 3.3 αὐτοῖς οὔτε τούναντίον εἰκὴ περιγινόμενης. ἀλλ' ὄνπερ τρόπον ἔχει τὸ τῶν ἀθλητῶν, ἵνα μικρὰ καὶ ἐπικηρα μεγάλοις καὶ ἀφθάρτοις παραβάλωμεν, τουτὶ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ ὁ κατὰ κόσμον πλουτῶν 3.4 λογιζέσθω. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ μὲν ὅτι δυνήσεται νικᾶν καὶ στεφάνων τυγχάνειν ἀπελπίσας οὐδ' ὄλως ἐπὶ τὴν ἄθλησιν ἀπεγράψατο, ὁ δὲ ταύτην μὲν ἐμβαλόμενος τῇ γνώμῃ τὴν ἐλπίδα, πόνους δὲ καὶ γυμνάσια καὶ τροφὰς μὴ προσιέμενος προσφόρους, ἀστεφάνωτος 3.5 διεγένετο καὶ διήμαρτε τῶν ἐλπίδων. οὕτως τις καὶ τὴν ἐπίγειον ταύτην περιβεβλημένος περιβολὴν μῆτε τὴν ἀρχὴν ἑαυτὸν τῶν ἄθλων τοῦ σωτῆρος ἐκκηρυσσέτω, πιστός γε ὢν καὶ τὸ μεγαλεῖον συνορῶν τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας, μῆτε μὴν αὐθις ἀνάσκητος καὶ ἀναγώνιστος μείνας ἀκονιτὶ κἀνιδρωτὶ τῶν στεφάνων τῆς ἀφθαρσίας 3.6 ἐλπίζετω μεταλαβεῖν· ἀλλ' αὐτὸν ὑποβαλέτω φέρων γυμναστῇ μὲν τῷ λόγῳ, ἀγωνοθέτῃ δὲ τῷ Χριστῷ· τροφή δὲ αὐτῷ καὶ ποτὸν γενέσθω τεταγμένον ἢ καινὴ διαθήκη τοῦ κυρίου, γυμνάσια δὲ αἱ ἐντολαί, εὐσημοσύνη δὲ καὶ κόσμος αἱ καλαὶ διαθέσεις, ἀγάπη, πίστις, ἐλπίς, γνώσις ἀληθείας, , πραότης, εὐσπλαγχνία, σεμνότης, ἴν', ὅταν ἡ ἐσχάτη σάλπιγξ ὑποσημήνη τοῦ δρόμου καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐξόδου καθάπερ ἐκ σταδίου τοῦ βίου, μετ' ἀγαθοῦ τοῦ συνειδότος τῷ ἀθλοθέτῃ παραστῇ νικηφόρος, ὡμολογημένος τῆς ἄνω πατρίδος ἄξιός, εἰς ἣν μετὰ στεφάνων καὶ κηρυγμάτων ἀγγελικῶν ἐπανέρχεται.

4.1 Δοίη τοίνυν ἡμῖν ὁ σωτὴρ ἐντεῦθεν ἀρξαμένοις τοῦ λόγου τάλθηθῆ καὶ τὰ πρέποντα καὶ τὰ σωτήρια συμβαλέσθαι τοῖς ἀδελφοῖς πρὸς τε τὴν ἐλπίδα πρῶτον αὐτὴν καὶ δευτέρον πρὸς τὴν τῆς ἐλπί 4.2 δος προσαγωγήν. ὁ δὲ χαρίζεται δεομένοις καὶ αἰτοῦντας διδάσκει καὶ λύει τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν ἀποσειεται, τοὺς αὐτοὺς πάλιν εἰσάγων λόγους περὶ τῶν πλουσίων, ἑαυτῶν ἐρμηνέας γίνο 4.3 μένους καὶ ἐξηγητὰς ἀσφαλεῖς. οὐδὲν γὰρ οἶον αὐτῶν αὐθις ἀκοῦσαι τῶν ῥητῶν, ἄπερ ἡμᾶς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἄχρι νῦν διετάρασσεν ἀβασανίστως καὶ διημαρτημένως ὑπὸ νηπιότητος ἀκροωμένοις. 4.4 "ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσελθὼν τις ἐγονυπέτει λέγων· 4.5 "διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω, ἵνα ζῶην αἰώνιον κληρονομήσω;" ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει· "τί με ἀγαθὸν λέγεις; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. τὰς ἐντολάς οἶδας· μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδομαρτυρήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα." ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· "πάντα ταῦτα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου." ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν· "ἔν σοι ὑστερεῖ· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησον ὅσα ἔχεις καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν 4.7 οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι." ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ 4.8 ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων χρήματα πολλὰ καὶ ἀγροῦς. περὶ βλεψάμενος δὲ ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· "πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ." 4.9 οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. πάλιν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· "τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· εὐκόλως διὰ τῆς τρυμαλιαῖς τῆς βελόνης κάμηλος εἰσελεύσεται ἢ πλούσιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ." οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσαντο καὶ ἔλεγον· "τίς οὖν δύναται σωθῆναι;" ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· "ὅ τι παρὰ ἀνθρώποις 4.10 ἀδύνατον, παρὰ θεῷ δυνατόν." ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ· "ἴδε ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι." ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς λέγει· "ἀμὴν ὑμῖν λέγω, ὅς ἂν ἀφῆ τὰ ἴδια καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ χρήματα ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου,

ἀπο λήψεται ἑκατονταπλασίονα. νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀγροὺς καὶ χρήματα καὶ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς ἔχειν μετὰ διωγμῶν εἰς ποῦ; ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν ἐστὶν αἰώνιος, ἐν δὲ ἔσσονται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι."

5.1 Ταῦτα μὲν ἐν τῷ κατὰ Μᾶρκον εὐαγγελίῳ γέγραπται· καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ πᾶσιν τοῖς ἀνωμολογημένοις ὀλίγον μὲν ἴσως ἑκασταχοῦ τῶν ῥημάτων ἐναλλάσσει, πάντα δὲ τὴν αὐτὴν τῆς γνώμης συμφωνίαν 5.2 ἐπιδείκνυται. δεῖ δὲ σαφῶς εἰδόμενος ὡς οὐδὲν ἀνθρωπίνως ὁ σωτὴρ, ἀλλὰ πάντα θεῖα σοφία καὶ μυστικῆ διδάσκει τοὺς ἑαυτοῦ, μὴ σαρκί νως ἀκροᾶσθαι τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένον νοῦν μετὰ τῆς ἀξίας ζητήσεως καὶ συνέσεως ἐρευνᾶν καὶ καταμαν 5.3 θάνειν. καὶ γὰρ τὰ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου δοκοῦντα ἠπλώσθαι πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν ἠνιγμένως ὑπειρημένων οὐδὲν ἤττονος ἔτι καὶ νῦν, ἀλλὰ πλείονος ἔτι καὶ νῦν τῆς ἐπιστάσεως εὐρίσκεται δεόμενα 5.4 διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς φρονήσεως ἐν αὐτοῖς ὑπερβολὴν. ὅπου δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ὑπ' αὐτοῦ διοῖχθαι τοῖς ἔσω καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς βασιλείας τέκνοις ὑπ' αὐτοῦ καλουμένοις ἔτι χρήζει φροντίδος πλείονος, ἢ πού γε τὰ δόξαντα μὲν ἀπλῶς ἐξηξηγῆσθαι καὶ διὰ τοῦτο μὴδὲ διηρωτημένα πρὸς τῶν ἀκουσάντων, εἰς ὅλον δὲ τὸ τέλος αὐτὸ τῆς σωτηρίας διαφέροντα, ἔσκεπασμένα δὲ θαυμαστῶ καὶ ὑπερουρανίῳ διανοίας βάθει, οὐκ ἐπιπολαίως δέχεσθαι ταῖς ἀκοαῖς προσῆκεν, ἀλλὰ καθιέντας τὸν νοῦν ἐπ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ σωτῆρος καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀπόρρητον.

6.1 Ἡρώτηται μὲν γὰρ ἡδέως ὁ κύριος ἡμῶν καὶ σωτὴρ ἐρώτημα καταλληλότατον αὐτῷ, ἢ ζωὴ περὶ ζωῆς, ὁ σωτὴρ περὶ σωτηρίας, ὁ διδάσκαλος περὶ κεφαλαίου οὐ τῶν διδασκομένων δογμάτων. ἢ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀληθινῆς ἀθανασίας, ὁ λόγος περὶ τοῦ πατρῷου λόγου, ὁ τέλειος περὶ τῆς τελείας ἀναπαύσεως, ὁ ἀφθαρτος περὶ τῆς 6.2 βεβαίας ἀφθαρσίας. ἠρώτηται περὶ τούτων ὑπὲρ ὧν καὶ κατελήλυθεν. ἃ παιδεύει, ἃ διδάσκει, ἃ παρέχει, ἵνα δείξῃ τὴν τοῦ εὐαγγελίου ὑπὸ 6.3 θεσιν, ὅτι δόσις ἐστὶν αἰωνίου ζωῆς. πρόοιδε δὲ ὡς θεὸς καὶ ἃ μέλλει διερωτηθῆσεσθαι καὶ ἃ μέλλει τις αὐτῷ ἀποκρίνεσθαι. τίς γὰρ καὶ μᾶλλον ἢ ὁ προφήτης προφητῶν καὶ κύριος παντὸς προφητικοῦ 6.4 πνεύματος; κληθεὶς δὲ ἀγαθός, ἀπ' αὐτοῦ πρώτου τοῦ ῥήματος τούτου τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ἐντεῦθεν καὶ τῆς διδασκαλίας ἄρχεται, ἐπι στρέφων τὸν μαθητὴν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ἀγαθὸν καὶ πρῶτον καὶ μόνον ζωῆς αἰωνίου ταμίαν, ἢν ὁ υἱὸς δίδωσιν ἡμῖν παρ' ἐκείνου λαβὼν.

7.1 Οὐκοῦν τὸ μέγιστον καὶ κορυφαιότατον τῶν πρὸς τὴν ζωὴν μαθημάτων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εὐθύς ἐγκαταθέσθαι τῇ ψυχῇ δεῖ, γινῶναι τὸν θεὸν τὸν αἰώνιον καὶ δοτῆρα αἰωνίων καὶ πρῶτον καὶ ὑπὲρ τατων καὶ ἕνα καὶ ἀγαθὸν θεόν. ὃν ἔστι κτήσασθαι διὰ γνώσεως καὶ 7.2 καταλήψεως· αὕτη γὰρ ἄτρεπτος καὶ ἀσάλευτος ἀρχὴ καὶ κρηπὶς ζωῆς, ἐπιστήμη θεοῦ τοῦ ὄντως ὄντος καὶ τὰ ὄντα, τουτέστι τὰ αἰώνια, δωρουμένου, ἐξ οὗ καὶ τὸ εἶναι τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει καὶ τὸ 7.3 μεῖναι λαβεῖν. ἢ μὲν γὰρ τούτου ἄγνοια θάνατός ἐστιν, ἢ δὲ ἐπὶ γνωσις αὐτοῦ καὶ οἰκείωσις καὶ ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ ἐξομοίωσις μόνη ζωή.

8.1 Τοῦτον οὖν πρῶτον ἐπιγινῶναι τῷ ζησομένῳ τὴν ὄντως ζωὴν παρακελεύεται, ὃν "οὐδεὶς ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃς ἂν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψῃ", ἔπειτα τὸ μέγεθος τοῦ σωτῆρος μετ' ἐκείνον καὶ τὴν καινότητα τῆς χάριτος μαθεῖν, ὅτι δὴ κατὰ τὸν ἀπόστολον "ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἢ χάρις καὶ ἢ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ" καὶ οὐκ ἴσα τὰ διὰ δούλου πιστοῦ διδόμενα τοῖς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ γνησίου 8.2 δωρουμένοις. εἰ γοῦν ἱκανὸς ἦν ὁ Μωσέως νόμος ζωὴν αἰώνιον παρασχεῖν, μάτην μὲν ὁ σωτὴρ αὐτὸς παραγίνεται καὶ πάσχει δι' ἡμᾶς ἀπὸ γενέσεως

μέχρι τοῦ σημείου τὴν ἀνθρωπότητα διατρέχων, μάτην δὲ ὁ πάσας πεπονηκῶς "ἐκ νεότητος" τὰς νομίμους ἐντολὰς παρὰ 8.3 ἄλλου αἰτεῖ γονυπετῶν ἀθανασίαν. οὐδὲ γὰρ πεπλήρωκε μόνον τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ εὐθὺς ἀπὸ πρώτης ἡλικίας ἀρξάμενος· ἐπεὶ καὶ τί μέγα ἢ ὑπέρλαμπρον γῆρας ἄγονον ἀδικημάτων ὧν ἐπιθυμία τί κτουσι νεανικαὶ ἢ ὀργὴ ζέουσα ἢ ἔρωσ χρημάτων; ἀλλ' εἴ τις ἐν σκιρτήματι νεοτησίῳ καὶ τῷ καύσῳ τῆς ἡλικίας παρέσχηται φρό νημα πεπανὸν καὶ πρεσβύτερον τοῦ χρόνου, θαυμαστὸς οὗτος ἀγῶ 8.4 νιστῆς καὶ διαπρεπῆς καὶ τὴν γνώμην πολιός. ἀλλ' ὅμως οὗτος ὁ τοιοῦτος ἀκριβῶς πέπεισται, διότι αὐτῷ πρὸς μὲν δικαιοσύνην οὐδὲν ἐνδεῖ, ζωῆς δὲ ὅλως προσδεῖ· διὸ αὐτὴν αἰτεῖ παρὰ τοῦ δοῦναι μόνου δυναμένου· καὶ πρὸς μὲν τὸν νόμον ἄγει παρρησίαν, τοῦ θεοῦ δὲ τὸν 8.5 υἶὸν ἰκετεύει. "ἐκ πίστεως εἰς πίστιν" μετατάσσεται· ὡς σφαλερῶς ἐν νόμῳ σαλεύων καὶ ἐπικινδύνως ναυλοχῶν εἰς τὸν σωτήρα μεθορ μίζεται.

9.1 Ὁ γοῦν Ἰησοῦς οὐκ ἐλέγχει μὲν αὐτὸν ὡς πάντα τὰ ἐκ νόμου μὴ πεπληρωκότα, ἀλλὰ καὶ ἀγαπᾷ καὶ ὑπερασπάζεται τῆς ἐν οἷς ἔμαθεν εὐπειθείας, ἀτελῆ δὲ εἶναί φησιν ὡς πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ὡς οὐ τέλεια πεπληρωκότα καὶ νόμου μὲν ἐργάτην, ἀργὸν δὲ ζωῆς ἀληθι 9.2 νῆς. καλὰ μὲν οὖν κάκεινα (τίς δ' οὐ φησιν; ἢ γὰρ "ἐντολὴ ἀγία") ἄχρι παιδαγωγίας τινὸς μετὰ φόβου καὶ προπαιδείας ἐπὶ τὴν τοῦ Ἰησοῦ νομοθεσίαν τὴν ἄκραν καὶ χάριν προχωροῦντα, πλήρωμα δὲ "νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι", οὐχὶ δὲ δούλους ποιῶν ὡς δοῦλος, ἀλλὰ καὶ υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς καὶ συγκληρονόμους τοὺς ἐπιτελοῦντας τὸ θέλημα τοῦ πατρός.

10.1 "Εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι." οὐκ ἄρα πῶ τέλειος ἦν· οὐδὲν γὰρ τελείουτελειότερον. καὶ θείως τὸ "εἰ θέλεις" τὸ αὐτεξούσιον τῆς προσδιαλεγόμενης αὐτῷ ψυχῆς ἐδήλωσεν. ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ γὰρ ἦν 10.2 ἡ αἵρεσις ὡς ἐλευθέρῳ, ἐπὶ θεῷ δὲ ἡ δόσις ὡς κυρίῳ. δίδωσι δὲ βουλομένοις καὶ ὑπερεσπουδακόσι καὶ δεομένοις, ἴν' οὕτως ἴδιον αὐτῶν ἢ σωτηρία γένηται. οὐ γὰρ ἀναγκάζει ὁ θεός, βία γὰρ ἐχθρὸν θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ζητοῦσι πορίζει καὶ τοῖς αἰτοῦσι παρέχει καὶ τοῖς 10.3 κρούουσιν ἀνοίγει. εἰ θέλεις οὖν, εἰ ὄντως θέλεις καὶ μὴ ἑαυτὸν ἐξαπατᾷς, κτήσαι τὸ ἐνδέον. "ἐν σοὶ λείπει", τὸ ἐν, τὸ ἐμόν, τὸ ἀγαθόν, τὸ ἤδη ὑπὲρ νόμον, ὅπερ νόμος οὐ δίδωσιν, ὅπερ νόμος οὐ 10.4 χωρεῖ, ὃ τῶν ζώντων ἴδιόν ἐστιν. ἀμέλει ὁ πάντα τὰ τοῦ νόμου πληρώσας "ἐκ νεότητος" καὶ τὰ ὑπέρογκα φρυαξάμενος τὸ ἐν τοῦτο προσθεῖναι τοῖς ὅλοις οὐ δεδύνηται, τὸ τοῦ σωτήρος ἐξαίρετον, ἵνα λάβῃ ζωὴν αἰώνιον, ἣν ποθεῖ· ἀλλὰ δυσχεράνας ἀπῆλθεν, ἀχθεσθεῖς 10.5 τῷ παραγγέλματι τῆς ζωῆς, ὑπὲρ ἧς ἰκέτευεν. οὐ γὰρ ἀληθῶς ζωὴν ἠθέλεν, ὡς ἔφασκεν, ἀλλὰ δόξαν προαιρέσεως ἀγαθῆς μόνην περιεβάλλετο, καὶ περὶ πολλὰ μὲν οἶός τε ἦν ἀσχολεῖσθαι, τὸ δὲ ἐν, τὸ τῆς ζωῆς ἔργον, ἀδύνατος καὶ ἀπρόθυμος καὶ ἀσθενὴς ἐκτελεῖν· 10.6 ὁποῖόν τι καὶ πρὸς τὴν Μάρθαν εἶπεν ὁ σωτὴρ ἀσχολουμένην περὶ πολλὰ καὶ περιελκομένην καὶ ταρασσομένην διακονικῶς, τὴν δὲ ἀδελφὴν αἰτιωμένην, ὅτι τὸ ὑπηρετεῖν ἀπολιποῦσα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ παρακάθηται μαθητικὴν ἄγουσα σχολήν· "σὺ περὶ πολλὰ ταρασσομένη· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, καὶ οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς." 10.7 οὕτως καὶ τοῦτον ἐκέλευε τῆς πολυπραγμοσύνης ἀφέμενον ἐνὶ προστετηκέναι καὶ προσκαθέζεσθαι, τῇ χάριτι τοῦ ζωὴν αἰώνιον προστιθέντος.

11.1 Τί τοίνυν ἦν τὸ προτρεψάμενον αὐτὸν εἰς φυγὴν καὶ ποιῆσαν ἀπαυτομολῆσαι τοῦ διδασκάλου, τῆς ἰκετείας, τῆς ἐλπίδος, τῆς ζωῆς, 11.2 τῶν προπεπονημένων; "πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου." τί δὲ τοῦτό ἐστιν; οὐχ ὁ προχείρως δέχονταί τινες, τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ἀπορρῖψαι προστάσσει καὶ ἀποστήναι τῶν

χρημάτων, ἀλλὰ τὰ δόγματα τὰ περὶ χρημάτων ἐξορίσαι τῆς ψυχῆς, τὴν πρὸς αὐτὰ συμπάθειαν τὴν ὑπεράγαν ἐπιθυμίαν, τὴν περὶ αὐτὰ πτοίαν καὶ νόσον, τὰς μερίμνας, τὰς ἀκάνθας τοῦ βίου, αἶ τὸ σπέρμα τῆς ζωῆς συμπνίγουσιν. 11.3 οὔτε γὰρ μέγα καὶ ζηλωτὸν τὸ τὴν ἄλλως ἀπορεῖν χρημάτων μὴ οὐκ ἐπὶ λόγῳ ζωῆς (οὔτω μὲν γ' ἂν ἦσαν οἱ μηδὲν ἔχοντες μηδαμῆ, ἀλλὰ ἔρημοι καὶ μεταῖται τῶν ἐφ' ἡμέραν, οἱ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἔρριμμένοι πτωχοί, "ἀγνοοῦντες" δὲ θεὸν καὶ "δικαιοσύνην θεοῦ", κατ' αὐτὸ μόνον τὸ ἄκρως ἀπορεῖν καὶ ἀμηχανεῖν βίου καὶ τῶν ἐλαχίστων σπανίζειν μακαριώτατοι καὶ θεοφιλέστατοι καὶ μόνον ζωὴν ἔχοντες 11.4 αἰώνιον) οὔτε καινὸν τὸ ἀπείρασθαι πλοῦτον καὶ χαρίσασθαι πτωχοῖς ἢ πατρίσιν, ὃ πολλοὶ πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος καθόδου πεποιήκασιν, οἱ μὲν τῆς εἰς λόγους σχολῆς καὶ νεκρᾶς σοφίας ἔνεκεν, οἱ δὲ φήμης κενῆς καὶ κενοδοξίας, Ἀναξαγόραι καὶ Δημόκριτοι καὶ Κράτητες.

12.1 Τί οὖν ὡς καινὸν καὶ ἴδιον θεοῦ παραγγέλλει καὶ μόνον ζωὴν ποιοῦν, ὃ τοὺς προτέρους οὐκ ἔσωσεν; εἰ δὲ ἐξαίρετόν τι ἢ "καινὴ κτίσις", ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, μηνύει καὶ διδάσκει, οὐ τὸ φαινόμενον, ὅπερ ἄλλοι πεποιήκασιν, παρεγγυᾷ, ἀλλ' ἕτερόν τι διὰ τούτου σημαινόμενον μεῖζον καὶ θειότερον καὶ τελώτερον, τὸ τὴν ψυχὴν αὐτὴν καὶ τὴν διάθεσιν γυμνῶσαι τῶν ὑπόντων παθῶν καὶ πρόρριζα τὰ ἀλλότρια τῆς γνώμης ἐκτεμεῖν καὶ ἐκβαλεῖν. τοῦτο γὰρ ἴδιον μὲν τοῦ πιστοῦ 12.2 τὸ μάθημα, ἄξιον δὲ τοῦ σωτῆρος τὸ δίδαγμα. οἱ γὰρ τοὶ πρότεροι, καταφρονήσαντες τῶν ἐκτός, τὰ μὲν κτήματα ἀφῆκαν καὶ παραπώλεσαν, τὰ δὲ πάθη τῶν ψυχῶν οἶμαι ὅτι καὶ προσεπέτειναν· ἐν ὑπεροψίᾳ γὰρ ἐγένοντο καὶ ἀλαζονεῖα καὶ κενοδοξία καὶ περιφρονήσαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὡς αὐτοῖ τι ὑπὲρ ἀνθρώπων ἐργασάμενοι. 12.3 πῶς ἂν οὖν ὁ σωτὴρ παρήναι τοῖς εἰς αἰεὶ βιωσομένοις τὰ βλάψοντα 12.4 καὶ λυμανούμενα πρὸς τὴν ζωὴν, ἣν ἐπαγγέλλεται; καὶ γὰρ αὐτὸ κάκεινόν ἐστι· δύναται τις ἀποφορτισάμενος τὴν κτῆσιν οὐδὲν ἥττον ἔτι τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ὄρεξιν τῶν χρημάτων ἔχειν ἐντετηκυῖαν καὶ συζῶσαν καὶ τὴν μὲν χρῆσιν ἀποβεβληκέναι, ἀπορῶν δὲ ἅμα καὶ ποθῶν ἅπερ ἐσπάθησε διπλῆ λυπεῖσθαι, καὶ τῆ τῆς ὑπηρεσίας ἀπουσία καὶ 12.5 τῆ τῆς μετανοίας συνουσία. ἀνέφικτον γὰρ καὶ ἀμήχανον δεόμενον τῶν πρὸς τὸ βιοτεῦν ἀναγκαίων μὴ οὐ κατακλᾶσθαι τὴν γνώμην καὶ ἀσχολίαν ἄγειν ἀπὸ τῶν κρειττόνων, ὅπως οὖν καὶ ὀθενοῦν ταῦτα πειρούμενον ἐκπορίζειν.

13.1 Καὶ πόσῳ χρησιμώτερον τὸ ἐναντίον, ἱκανὰ κεκτημένον αὐτόν τε περὶ τὴν κτῆσιν μὴ κακοπαθεῖν καὶ οἷς καθῆκεν ἐπικουρεῖν; τίς γὰρ ἂν κοινωνία καταλείποιο παρὰ ἀνθρώποις, εἰ μηδεὶς ἔχοι μηδέν; 13.2 πῶς δ' ἂν τοῦτο τὸ δόγμα πολλοῖς ἄλλοις καὶ καλοῖς τοῦ κυρίου δόγμασιν οὐχὶ φανερώς ἐναντιούμενον εὐρίσκοιτο καὶ μαχόμενον; 13.3 "ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. ἴν' ὅταν ἐκλίπῃ, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς." "κτῆσασθε θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου μήτε σὴς μήτε βρῶσις ἀφανίζει μήτε κλέπτει διορῦσ 13.4 σουσι." πῶς ἂν τις πεινῶντα τρέφοι καὶ διψῶντα ποτίζει καὶ γυμνὸν σκεπάζει καὶ ἄστεγον συνάγοι, ἃ τοῖς μὴ ποιήσασιν ἀπειλεῖ πῦρ καὶ σκότος τὸ ἐξώτερον, εἰ πάντων αὐτὸς ἕκαστος φθάνοι τούτων 13.5 ὑστερῶν; ἀλλὰ μὴν αὐτὸς τε ἐπιξενοῦται Ζακχαίῳ καὶ Λευεὶ καὶ Ματθαίῳ τοῖς πλουσίοις καὶ τελώναις, καὶ τὰ μὲν χρήματα αὐτοὺς οὐ κελεύει μεθεῖναι, τὴν δὲ δικαίαν χρῆσιν ἐπιθείς καὶ τὴν ἄδικον ἀφελὼν 13.6 καταγγέλλει· "σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ." οὔτω τὴν χρεῖαν αὐτῶν ἐπαινεῖ, ὥστε καὶ μετὰ τῆς προσθήκης ταύτης τὴν κοινωνίαν ἐπιτάσσει, ποτίζει τὸν διψῶντα, ἄρτον διδόναι τῷ πεινῶντι, ὑπο 13.7 δέχεσθαι τὸν ἄστεγον, ἀμφιεννύει τὸν γυμνόν. εἰ δὲ τὰς χρεῖας οὐχ οἶόν τε ἐκπληροῦν ταύτας μὴ ἀπὸ χρημάτων, τῶν δὲ χρημάτων ἀφίστασθαι κελεύει, τί ἂν ἕτερον εἴη ποιῶν ὁ κύριος ἢ τὰ αὐτὰ διδο

ναι τε καὶ μὴ δίδοναι παραινῶν, τρέφειν καὶ μὴ τρέφειν, ὑποδέχεσθαι καὶ ἀποκλείειν, κοινωνεῖν καὶ μὴ κοινωνεῖν, ὅπερ ἀπάντων ἀλογώτατον.

14.1 Οὐκ ἄρα ἀπορριπτέον τὰ καὶ τοὺς πέλας ὠφελούντα κτήματα· κτήματα γὰρ ἐστὶ κτητὰ ὄντα καὶ κτήματα χρήσιμα ὄντα καὶ εἰς χρῆσιν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ θεοῦ παρεσκευασμένα, ἃ δὴ παράκειται καὶ υποβέβληται καθάπερ ὕλη τις καὶ ὄργανα πρὸς χρῆσιν ἀγαθὴν τοῖς 14.2 εἰδόσι. τὸ ὄργανον, ἐὰν χρῆται τεχνικῶς, τεχνικόν ἐστίν, ἐὰν ὑστερῆς 14.3 τῆς τέχνης, ἀπολαύει τῆς σῆς ἀμουσίας, ὃν ἀναίτιον. τοιοῦτον καὶ ὁ πλοῦτος ὄργανόν ἐστι. δύνασαι χρῆσθαι δικαίως αὐτῷ· πρὸς δικαιοσύνην καθυπηρετεῖ· ἀδίκως τις αὐτῷ χρῆται· πάλιν ὑπηρετῆς 14.4 ἀδικίας εὐρίσκεται· πέφυκε γὰρ ὑπηρετεῖν, ἀλλ' οὐκ ἄρχειν. οὐ χρῆται οὖν τὸ ἐξ ἑαυτοῦ μὴ ἔχον μήτε τὸ ἀγαθὸν μήτε τὸ κακόν, ἀνάιτιον ὄν, αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ τὸ δυνάμενον καὶ καλῶς τούτοις χρῆσθαι καὶ κακῶς, ἀφ' ὧν ἂν ἔληται, κατ' αὐτὸ τοῦτο αἴτιον ὄν. τοῦτο δ' ἐστὶ νοῦς ἀνθρώπου, καὶ κριτήριον ἐλεύθερον ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ 14.5 τὸ αὐτεξούσιον τῆς μεταχειρίσεως τῶν δοθέντων· ὥστε μὴ τὰ κτήματα τις ἀφανίζετω μᾶλλον ἢ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, τὰ μὴ συγχωροῦντα τὴν ἀμείνω χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων, ἵνα καλὸς καὶ ἀγαθὸς 14.6 γενόμενος καὶ τούτοις τοῖς κτήμασι χρῆσθαι δυνηθῆ καλῶς, τὸ οὖν ἀποτάξασθαι πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσι καὶ πωλῆσαι πάντα τὰ ὑπάρχοντα τοῦτον τὸν τρόπον ἐκδεκτέον ὡς ἐπὶ τῶν ψυχικῶν παθῶν διειρημένον.

15.1 Ἐγὼ γοῦν κάκεῖνο φήσαιμι' ἄν· ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐντός ἐστὶ τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ ἐκτός, κἂν μὲν ἡ ψυχὴ χρῆται καλῶς, καλὰ καὶ ταῦτα δοκεῖ, ἐὰν δὲ πονηρῶς, πονηρά, ὁ κελεύων ἀπαλλοτριεῖν τὰ ὑπάρχοντα πρότερον ταῦτα παραιτεῖται ὧν ἀναιρεθέντων ἔτι τὰ πάθη μένει, ἢ ἐκεῖνα μᾶλλον ὧν ἀναιρεθέντων καὶ τὰ κτήματα χρήσιμα 15.2 γίνεται; ὁ τοίνυν ἀποβαλὼν τὴν κοσμικὴν περιουσίαν ἔτι δύναται πλουτεῖν τῶν παθῶν καὶ τῆς ὕλης μὴ παρουσίας· ἡ γὰρ τοι διάθεσις τὸ αὐτῆς ἐνεργεῖ καὶ τὸν λογισμὸν ἄγχει καὶ πιέζει καὶ φλεγμαίνει ταῖς συντρόφοις ἐπιθυμίαις· οὐδὲν οὖν προὔργου γέγονεν αὐτῷ πτω 15.3 χεύειν χρημάτων πλουτοῦντι τῶν παθῶν. οὐ γὰρ τὰ ἀπόβλητα ἀπέβαλεν, ἀλλὰ τὰ ἀδιάφορα, καὶ τῶν μὲν ὑπηρετικῶν ἑαυτὸν περιέκοψεν, ἐξέκαυσε δὲ τὴν ὕλην τῆς κακίας τὴν ἔμφυτον τῆ τῶν ἐκτός 15.4 ἀπορία. ἀποτακτέον οὖν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς βλαβεροῖς, οὐχὶ τοῖς ἐὰν ἐπίσθηται τις τὴν ὀρθὴν χρῆσιν καὶ συνωφελεῖν δυνάμενοις. 15.5 ὠφελεῖ δὲ τὰ μετὰ φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας οἰκονομούμενα, ἀπωστέα δὲ τὰ ἐπιζήμια· τὰ δὲ ἐκτός οὐ βλάπτει. 15.6 Οὕτως οὖν ὁ κύριος καὶ τὴν τῶν ἐκτός χρεῖαν εἰσάγει, κελεύων ἀποθέσθαι οὐ τὰ βιωτικά, ἀλλὰ τὰ τούτοις κακῶς χρώμενα· ταῦτα

16.1 δὲ ἦν τὰ τῆς ψυχῆς ἀρρωστήματα καὶ πάθη. ὁ τούτων πλοῦτος παρῶν μὲν ἅπασιν θανατηφόρος, ἀπολόμενος δὲ σωτήριος· οὐ δεῖ καθαρεύουσαν, τουτέστι πτωχεύουσαν καὶ γυμνήν, τὴν ψυχὴν παρασχόμενον οὕτως ἤδη τοῦ σωτήρος ἀκοῦσαι λέγοντος· "δεῦρο ἀκολουθεῖ 16.2 μοι." ὁδὸς γὰρ αὐτὸς ἤδη τῷ καθαρῷ τὴν καρδίαν γίνεται, εἰς δὲ ἀκάθαρτον ψυχὴν θεοῦ χάρις οὐ παραδύεται· ἀκάθαρτος δὲ ἡ πλου 16.3 τοῦσα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὠδίνουσα πολλοῖς ἔρωσι καὶ κοσμικοῖς. ὁ μὲν γὰρ ἔχων κτήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ οἰκίας ὡς θεοῦ δωρεὰς καὶ τῷ τε δίδοντι θεῷ λειτουργῶν ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀνθρώπων σωτηρίαν καὶ εἰδὼς ὅτι ταῦτα κέκτηται διὰ τοὺς ἀδελφούς μᾶλλον ἢ ἑαυτὸν καὶ κρείττων ὑπάρχων τῆς κτήσεως αὐτῶν, μὴ δοῦλος ὧν ὧν κέκτηται μηδὲ ἐν τῇ ψυχῇ ταῦτα περιφέρων μηδὲ ἐν τούτοις ὀρίζων καὶ περιγράφων τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν, ἀλλά τι καὶ καλὸν ἔργον καὶ θεῖον ἀεὶ διαπονῶν, κἂν ἀποστερηθῆναι δέη ποτὲ τούτων, δυνάμενος ἴλεω τῇ γνώμῃ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἐνεγκεῖν ἐξ ἴσου καθάπερ καὶ τὴν περιουσίαν, οὗτός ἐστιν ὁ

μακαριζόμενος ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ πτωχὸς τῷ πνεύματι καλούμενος, κληρο νόμος ἔτοιμος οὐρανοῦ βασιλείας, οὐ πλούσιος ζῆσαι μὴ δυνάμενος·

17.1 ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ τὸν πλοῦτον φέρων καὶ ἀντὶ θεοῦ πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ χρυσὸν φέρων ἢ ἀγρὸν καὶ τὴν κτῆσιν ἄμετρον ἀεὶ ποιῶν καὶ ἐκάστοτε τὸ πλεῖον βλέπων, κάτω νενευκῶς καὶ τοῖς τοῦ κόσμου θηράτρεις πεπεδημένος, γῆ ὦν καὶ εἰς γῆν ἀπελευσόμενος, πόθεν δύναται βασιλείας οὐρανῶν ἐπιθυμῆσαι καὶ φροντίσαι, ἄνθρωπος οὐ καρδίαν, ἀλλὰ ἀγρὸν ἢ μέταλλον φορῶν, ἐν τούτοις εὐρεθησόμενος ἐπάναγκες ἐν οἷς εἴλετο; "ὅπου γὰρ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτοῦ." 17.2 Θησαυροὺς δέ γε ὁ κύριος οἶδε διττούς, τὸν μὲν ἀγαθόν, "ὁ" γὰρ "ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προ φέρει τὸ ἀγαθόν", τὸν δὲ πονηρόν, "ὁ" γὰρ "κακὸς ἐκ τοῦ κακοῦ θησαυροῦ προφέρει τὸ κακόν, ὅτι ἐκ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ 17.3 στόμα λαλεῖ." ὡς περ οὖν θησαυρὸς οὐχ εἷς παρ' αὐτῷ καθὼ καὶ παρ' ἡμῖν, ὁ τὸ αἰφνίδιον μέγα κέρδος ἐν εὐρήσει διδούς, ἀλλὰ καὶ δεῦ τερος, ὁ ἀκερδῆς καὶ ἄζηλος καὶ δύσκτητος καὶ ἐπιζήμιος, οὕτως καὶ πλοῦτος ὁ μὲν τις ἀγαθῶν, ὁ δὲ κακῶν, εἶ γε τὸν πλοῦτον καὶ τὸν 17.4 θησαυρὸν οὐκ ἀπηρητημένους ἴσμεν ἀλλήλων τῇ φύσει. καὶ ὁ μὲν τις πλοῦτος κτητὸς ἂν εἴη καὶ περίβλητος, ὁ δὲ ἄκτητος καὶ ἀπόβλητος· τὸν 17.5 αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ πτωχεῖα μακαριστὴ μὲν ἢ πνευματικῇ. διὸ καὶ προσέθηκεν ὁ Ματθαῖος· "μακάριοι οἱ πτωχοί·" πῶς; "τῷ πνεύματι." καὶ πάλιν· "μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ·" οὐκοῦν ἄθλιοι οἱ ἐναντίοι πτωχοί, θεοῦ μὲν ἄμοιροι, ἀμοιρότεροι δὲ τῆς ἀνθρωπίνης κτήσεως, ἄγευστοι δὲ δικαιοσύνης θεοῦ.

18.1 Ὡστε τοὺς πλουσίους μαθηματικῶς ἀκουστέον, τοὺς δυσκόλως εἰσελευσομένους εἰς τὴν βασιλείαν, μὴ σκαιῶς μηδὲ ἀγροίκως μηδὲ σαρκίνως· οὐ γὰρ οὕτως λέλεκται. οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἐκτὸς ἢ σωτηρία. οὔτε εἰ πολλὰ οὔτε εἰ ὀλίγα ταῦτα ἢ μικρὰ ἢ μεγάλα ἢ ἔνδοξα ἢ ἄδοξα ἢ εὐδόκιμα ἢ ἀδόκιμα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ, πίστει καὶ ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ καὶ φιλαδελφίᾳ καὶ γνώσει καὶ πραότητι καὶ 18.2 ἀτυφίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, ὧν ἄθλον ἢ σωτηρία. οὐδὲ γὰρ διὰ κάλλος σώματος ζήσεται τις ἢ τὸνναντίον ἀπολεῖται· ἀλλ' ὁ μὲν τῷ δοθέντι σώματι ἀγνώως καὶ κατὰ θεὸν χρώμενος ζήσεται. ὁ δὲ φθειρῶν τὸν 18.3 ναὸν θεοῦ φθαρήσεται. δύναται δέ τις καὶ αἰσχροὺς ἀσελγαίνειν καὶ κατὰ κάλλος σωφρονεῖν· οὐδὲ ἰσχύς καὶ μέγεθος σώματος ζωοποιεῖ οὐδὲ τῶν μελῶν οὐδενία ἀπολλύει, ἀλλ' ἢ τούτοις ψυχὴ χρωμένη 18.4 τὴν αἰτίαν ἐφ' ἐκάτερα παρέχεται. ὑπόφερε γοῦν, φησί, παιόμενος τὸ πρόσωπον, ὅπερ δύναται καὶ ἰσχυρὸς τις ὦν καὶ εὐεκτῶν ὑπα 18.5 κοῦσαι καὶ πάλιν ἀσθενικός τις ὦν ἀκρασία γνώμης παραβῆναι. οὕτως καὶ ἄπορος τις ὦν καὶ ἄβιος εὐρεθεῖη ποτ' ἂν μεθύων ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ χρήμασι πλούσιος νήφων καὶ πτωχεύων ἡδονῶν, πεπει 18.6 σμένος, συνετός, καθαρός, κεκολασμένος. εἰ τοίνυν ἐστὶ τὸ ζησόμενον μάλιστα καὶ πρῶτον ἢ ψυχὴ καὶ περὶ ταύτην ἀρετὴ μὲν φυομένη σώζει, κακία δὲ θανατοῖ, δῆλον ἤδη σαφῶς ὅτι αὕτη καὶ πτωχεύουσα ὦν ἂν τις ὑπὸ πλοῦτου διαφθείρηται σώζεται, καὶ πλουτοῦσα τού 18.7 των ὦν ἐπιτρίβει πλοῦτος θανατοῦται· καὶ μηκέτι ζητῶμεν ἀλλαχοῦ τὴν αἰτίαν τοῦ τέλους πλήν ἐν τῇ τῆς ψυχῆς καταστάσει καὶ δια θέσει πρὸς τε ὑπακοὴν θεοῦ καὶ καθαρότητα πρὸς τε παράβασιν ἐντολῶν καὶ κακίας συλλογῆν.

19.1 Ὁ μὲν ἄρα ἀληθῶς καὶ καλῶς πλούσιός ἐστιν ὁ τῶν ἀρετῶν πλούσιος καὶ πάσῃ τύχῃ χρῆσθαι ὁσίως καὶ πιστῶς δυνάμενος· ὁ δὲ νόθος πλούσιος ὁ κατὰ σάρκα πλουτῶν καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἔξω κτῆσιν μετενηνοχῶς τὴν παρερχομένην καὶ φθειρομένην καὶ ἄλλοτε 19.2 ἄλλου γινομένην καὶ ἐν τῷ τέλει μηδενὸς μηδαμῆ.

πάλιν αὖ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ γνήσιος πτωχὸς καὶ νόθος ἄλλος πτωχὸς καὶ ψευδώνυμος. ὃ μὲν κατὰ πνεῦμα πτωχός, τὸ ἴδιον, ὃ δὲ κατὰ κόσμον, τὸ 19.3 ἀλλότριον. τῷ δὴ κατὰ κόσμον οὐ πτωχῶ καὶ πλουσίῳ κατὰ τὰ πάθη ὁ κατὰ πνεῦμα οὐ πτωχὸς καὶ κατὰ θεὸν πλούσιος "ἀπόστηθι" φησὶ "τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ ψυχῇ σου κτημάτων ἀλλοτρίων, ἵνα καθαρὸς τῇ καρδίᾳ γενόμενος ἴδῃς τὸν θεόν, ὅπερ καὶ δι' ἑτέρας φωνῆς ἐστὶν εἰσελ 19.4 θεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. καὶ πῶς αὐτῶν ἀποστήσῃ; πωλήσας. τί οὖν; χρήματα ἀντὶ κτημάτων λάβης; ἀντίδοσιν πλούτου πρὸς πλοῦ 19.5 τον ποιησάμενος, ἐξαργυρίσας τὴν φανεράν οὐσίαν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ ἀντὶ τῶν πρότερον ἐνυπαρχόντων τῇ ψυχῇ, ἦν σῶσαι ποθεῖς, ἀντεῖς ἀγόμενος ἕτερον πλοῦτον θεοποιὸν καὶ ζωῆς χορηγὸν αἰωνίου, τὰς κατὰ τὴν ἐντολήν τοῦ θεοῦ διαθέσεις, ἀνθ' ὧν σοι περιέσται μισθὸς 19.6 καὶ τιμὴ, διηνεκῆς σωτηρία καὶ αἰώνιος ἀφθαρσία. οὕτως καλῶς πωλεῖς τὰ ὑπάρχοντα, τὰ πολλὰ καὶ περισσὰ καὶ ἀποκλείοντά σοι τοὺς οὐρανοὺς, ἀντικαταλασσόμενος αὐτῶν τὰ σῶσαι δυνάμενα. ἐκεῖνα ἐχέτωσαν οἱ σάρκῃνοι πτωχοὶ καὶ τούτων δεόμενοι, σὺ δὲ τὸν πνευματικὸν πλοῦτον ἀντιλαβὼν ἔχοις ἂν ἤδη θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς."

20.1 Ταῦτα μὴ συνιεῖς κατὰ τρόπον ὁ πολυχρήματος καὶ ἔννομος ἂν θρῶπος μὴδὲ ὅπως ὁ αὐτὸς καὶ πτωχὸς δύναται εἶναι καὶ πλούσιος καὶ ἔχειν τε χρήματα καὶ μὴ ἔχειν καὶ χρῆσθαι τῷ κόσμῳ καὶ μὴ χρῆσθαι, ἀπῆλθε στυγνὸς καὶ κατηφής, λιπὼν τὴν τάξιν τῆς ζωῆς, ἧς ἐπιθυμεῖν μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τυχεῖν ἠδύνατο, τὸ δύσκολον 20.2 ποιήσας ἀδύνατον αὐτὸς ἑαυτῷ. δύσκολον γὰρ ἦν μὴ περιάγεσθαι μὴδὲ καταστράπτεσθαι τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν προσόντων ἀβρῶν τῷ προδήλῳ πλούτῳ καὶ ἀνθηρῶν γοητευμάτων, οὐκ ἀδύνατον δὲ τὸ καὶ ἐν τούτῳ λαβέσθαι σωτηρίας, εἴ τις ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ πλούτου ἐπὶ τὸν νοητὸν καὶ θεοδίδακτον μεταγάγοι καὶ μάθοι τοῖς ἀδιαφόροις χρῆσθαι καλῶς καὶ ἰδίως καὶ ὡς ἂν εἰς ζωὴν αἰώνιον 20.3 ὀρμήσαι. καὶ οἱ μαθηταὶ δὲ τὸ πρῶτον μὲν καὶ αὐτοὶ περιδεεῖς καὶ καταπλήγεις γεγόνασιν ἀκούσαντες· τί δήποτε; ἄρα γε ὅτι χρήματα καὶ αὐτοὶ ἐκέκτηντο πολλά; ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ δικτύφια καὶ ἄγκιστρα καὶ τὰ ὑπηρετικά σκαφίδια ἀφῆκαν πάλαι, ἅπερ ἦν αὐτοῖς 20.4 μόνα. τί οὖν φοβηθέντες λέγουσι· "τίς δύναται σωθῆναι;" καλῶς ἤκουσαν καὶ ὡς μαθηταὶ τοῦ παραβολικῶς καὶ ἀσαφῶς λεχθέντος 20.5 ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ ἤσθοντο τοῦ βάθους τῶν λόγων. ἔνεκα μὲν οὖν χρημάτων ἀκτημοσύνης εὐέλπιδες ἦσαν πρὸς σωτηρίαν· ἐπειδὴ δὲ συνήδεσαν ἑαυτοῖς μήπω τὰ πάθη τέλεον ἀποτεθειμένοις (ἀρτιμαθεῖς γὰρ ἦσαν καὶ νεωστὶ πρὸς τοῦ σωτῆρος ἠνδρολογημένοι), "περισσῶς ἐξεπλήσοντο" καὶ ἀπεγίνωσκον ἑαυτοὺς οὐδὲν τι ἦττον ἐκείνου τοῦ πολυχρημάτου καὶ δεινῶς τῆς κτήσεως περιεχομένου, ἦν γε προέκρινεν 20.6 ζωῆς αἰωνίου. ἄξιον οὖν ἦν τοῖς μαθηταῖς φόβου πάντως, εἴ καὶ ὁ χρήματα κεκτημένος καὶ ὁ τῶν παθῶν ἔγκυος, ὧν ἐπλούτουν καὶ αὐτοὶ, παραπλησίως ἀπελασθήσονται οὐρανῶν· ἀπαθῶν γὰρ καὶ καθαρῶν ψυχῶν ἐστὶν ἡ σωτηρία.

21.1 Ὁ δὲ κύριος ἀποκρίνεται διότι "τὸ ἐν ἀνθρώποις ἀδύνατον δυνατὸν θεῷ". πάλιν καὶ τοῦτο μεγάλης σοφίας μεστόν ἐστιν. ὅτι καθ' αὐτὸν μὲν ἀσκῶν καὶ διαπονούμενος ἀπάθειαν ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἀνύει, ἐὰν δὲ γένηται δῆλος ὑπερεπιθυμῶν τούτου καὶ διεσπουδακῶς, 21.2 τῇ προσθήκῃ τῆς παρὰ θεοῦ δυνάμεως περιγίνεται· βουλομέναις μὲν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ὁ θεὸς συνεπιπνεῖ, εἰ δὲ ἀποσταῖεν τῆς προθυμίας. καὶ τὸ δοθὲν ἐκ θεοῦ πνεῦμα συνεστάλη· τὸ μὲν γὰρ ἄκοντας σώζειν 21.3 ἐστὶ βιαζομένου, τὸ δὲ αἰρουμένους χαριζομένου. οὐδὲ τῶν καθευ δόντων καὶ βλακεύοντων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' οἱ "βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν"· αὕτη γὰρ μόνη βία καλή, θεὸν βιάσασθαι καὶ παρὰ θεοῦ ζωὴν ἀρπάσαι, ὃ δὲ γνοὺς τοὺς

βιαίως, μάλλον δὲ βεβαίως ἀντεχομένους συνεχώρησεν εἶξεν· χαίρει γὰρ ὁ θεὸς τὰ τοιαῦτα ἤττω 21.4 μενος, τοιγάρτοι τούτων ἀκούσας ὁ μακάριος Πέτρος, ὁ ἐκλεκτός, ὁ ἐξάιρετος, ὁ πρῶτος τῶν μαθητῶν, ὑπὲρ οὗ μόνου καὶ ἑαυτοῦ τὸν 21.5 φόρον ὁ σωτὴρ ἐκτελεῖ, ταχέως ἤρπασε καὶ συνέβαλε τὸν λόγον. καὶ τί φησιν; "Ἴδε ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι." τὰ δὲ "πάντα" εἰ μὲν τὰ κτήματα τὰ ἑαυτοῦ λέγει, τέσσαρας ὀβολοὺς ἴσως, τὸ τοῦ λόγου, καταλιπὼν μεγαλύνεται καὶ τούτων ἀνταξίαν 21.6 ἀποφαίνων ἂν λάθοι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· εἰ δέ, ἅπερ ἄρτι νῦν λέγομεν, τὰ παλαιὰ νοητὰ κτήματα καὶ ψυχικὰ νοσήματα ἀπορ ρίψαντες ἔπονται κατ' ἴχνος τοῦ διδασκάλου, τοῦτ' ἂν ἀνάπτοιτο 21.7 ἤδη τοῖς ἐν οὐρανοῖς ἐγγραφησομένοις. τοῦτο γὰρ ἀκολουθεῖν ὄντως τῷ σωτῆρι, ἀναμαρτησίαν καὶ τελειότητα τὴν ἐκείνου μετερ χόμενον καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὡσπερ κάτοπτρον κοσμοῦντα καὶ ρυθμίζοντα τὴν ψυχὴν καὶ πάντα διὰ πάντων ὁμοίως διατιθέντα.

22.1 "Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰησοῦς· ἀμὴν ὑμῖν λέγω, ὅς ἂν ἀφῆ τὰ ἴδια καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ χρήματα ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ ἔνεκεν τοῦ εὐαγ 22.2 γελίου, ἀπολήψεται ἑκατονταπλασίονα." ἀλλὰ μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς ἐπι ταρασσέτω μηδὲ τὸ ἔτι τούτου σκληρότερον ἀλλαχοῦ ταῖς φωναῖς ἐξενηνεγμένον· "ὅς οὐ μισεῖ πατέρα καὶ μητέρα καὶ παῖδας, προσέτι 22.3 δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἐμὸς μαθητὴς εἶναι οὐ δύναται." οὐ γὰρ εἰσηγεῖται μῖσος καὶ διάλυσιν ἀπὸ τῶν φιλτάτων ὁ τῆς εἰρήνης θεός. 22.4 ὁ γε καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν παραινῶν. εἰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπητέον, ἀνάλογον ἀπ' ἐκείνων ἀνιόντι καὶ τοὺς ἐγγυτάτω γένους· ἢ εἰ μισητέον τοὺς πρὸς αἵματος, πολὺ μάλλον τοὺς ἐχθροὺς προβάλλεσθαι κατιῶν ὁ λόγος διδάσκει, ὥστε ἀλλήλους ἀναιροῦντες ἐλέγχονται 22.5 ἂν οἱ λόγοι. ἀλλ' οὐδ' ἀναιροῦσιν οὐδ' ἐγγύς, ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς γνώμης καὶ διαθέσεως καὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὄρω πατέρα μισοῖ τις ἂν καὶ ἐχθρὸν ἀγαπῶν ὁ μήτε ἐχθρὸν ἀμυνόμενος μήτε πατέρα 22.6 Χριστοῦ πλέον αἰδούμενος. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τῷ λόγῳ μῖσος ἐκκόπτει καὶ κακοποιῖαν, ἐν τούτῳ δὲ τὴν πρὸς τὰ σύντροφα δυσωπίαν. 22.7 εἰ βλάπτοι πρὸς σωτηρίαν. εἰ γοῦν ἄθεος εἴη τινὶ πατὴρ ἢ υἱὸς ἢ ἀδελφὸς καὶ κώλυμα τῆς πίστεως γένοιτο καὶ ἐμπόδιον τῆς ἄνω ζωῆς, τούτῳ μὴ συμφερέσθω μηδὲ ὁμονοεῖτω, ἀλλὰ τὴν σαρκικὴν οἰκειότητα διὰ τὴν πνευματικὴν ἐχθραν διαλυσάτω.

23.1 Νόμισον εἶναι τὸ πρᾶγμα διαδικασίαν. ὁ μὲν πατὴρ σοι δοκεῖτω παρεστῶς λέγειν "ἐγὼ σε ἔσπειρα καὶ ἔθρεψα, ἀκολούθει μοι καὶ συνα δίκη καὶ μὴ πείθου τῷ Χριστοῦ νόμῳ" καὶ ὅποσα ἂν εἴποι βλά 23.2 σφημος ἄνθρωπος καὶ νεκρὸς τῇ φύσει. ἐτέρωθεν δὲ ἄκουε τοῦ σωτῆρος· "ἐγὼ σε ἀνεγέννησα, κακῶς ὑπὸ κόσμου πρὸς θάνατον γεγεννημένον, ἠλευθέρωσα, ἰασάμην, ἐλυτρώσάμην· ἐγὼ σοι παρέξω ζωὴν ἄπαστον, αἰώνιον, ὑπερκόσμιον· ἐγὼ σοι δεῖξω θεοῦ πατρὸς ἀγαθοῦ πρόσωπον· "μὴ κάλει σεαυτῷ πατέρα ἐπὶ γῆς·" "οἱ νεκροὶ τοὺς νε 23.3 κροὺς θαπτέτωσαν, σὺ δέ μοι ἀκολούθει·" ἀνάξω γὰρ σε εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ἀπόλαυσιν ἀρρήτων καὶ ἀλέκτων ἀγαθῶν, "ἃ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε μήτε οὐς ἤκουσε μήτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπων ἀνέβη, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι καὶ ἰδεῖν ἅπερ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς 23.4 ἀγίοις ἀγαθὰ καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτὸν τέκνοις," ἐγὼ σου τροφεὺς ἄρτον ἐμαυτὸν διδούς, οὗ γευσάμενος οὐδεὶς ἔτι πείραν θανάτου λαμβάνει, καὶ πόμα καθ' ἡμέραν ἐνδιδούς ἀθανασίας· ἐγὼ διδάσκαλος ὑπερουρανίων παιδευμάτων· ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν θάνατον διηγωνισάμην καὶ τὸν σὸν ἐξέτισα θάνατον, ὃν ὠφειλες ἐπὶ τοῖς προηγουμένοις 23.5 καὶ τῇ πρὸς θεὸν ἀπιστίᾳ." τούτων τῶν λόγων ἐκατέρωθεν διακούσας ὑπὲρ σεαυτοῦ δίκασον καὶ τὴν ψῆφον ἀνένεγκε τῇ σαυτοῦ σωτηρίᾳ· κἂν ἀδελφὸς ὅμοια λέγῃ κἂν τέκνον κἂν γυνὴ κἂν ὄστισούν, πρὸ πάντων ἐν σοὶ Χριστὸς ὁ νικῶν ἔστω· ὑπὲρ σοῦ γὰρ ἀγὼ νίξεται.

24.1 Δύνασαι καὶ τῶν χρημάτων ἐπίπροσθεν εἶναι; φράσον καὶ οὐκ ἀπάγει σε Χριστὸς τῆς κτήσεως, ὁ κύριος οὐ φθονεῖ. ἀλλ' ὄραξ σεαυτὸν ἠττώμενον ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀνατρεπόμενον; ἄφες, ρῖψον. 24.2 μίσησον, ἀπόταξαι, φύγε· "κὰν ὁ δέξιός σου ὀφθαλμὸς σκανδαλίζῃ σε, ταχέως ἔκκοψον αὐτόν·" αἰρετώτερον ἕτεροφθάλμῳ βασιλεία θεοῦ ἢ ὀλοκλήρῳ τὸ πῦρ· κὰν χεὶρ κὰν πούς κὰν ἡ ψυχὴ, μίσησον αὐτήν. ἂν γὰρ ἐνταῦθα ἀπόληται ὑπὲρ Χριστοῦ, ἐκεῖ σωθήσεται.

25.1 Ταύτης δὲ ὁμοίως ἔχεται τῆς γνώμης καὶ τὸ ἐπόμενον. "νῦν δὲ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀγροὺς καὶ χρήματα καὶ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς 25.2 ἔχειν μετὰ διωγμῶν εἰς ποῦ;" οὔτε γὰρ ἀχρημάτους οὔτε ἀνεστίους οὔτε ἀναδέλφους ἐπὶ τὴν ζωὴν καλεῖ, ἐπεὶ καὶ πλουσίους κέκληκεν, ἀλλ' ὄν τρόπον προειρήκαμεν, καὶ ἀδελφοὺς κατὰ ταύτῃ ὡσπερ Πέτρον μετὰ Ἀνδρέου καὶ Ἰάκωβον μετὰ Ἰωάννου, τοὺς Ζεβεδαιοὺς 25.3 παῖδας, ἀλλ' ὁμονοοῦντας ἀλλήλοις τε καὶ Χριστῷ. τὸ δὲ "μετὰ διωγμῶν" ταῦτα ἕκαστα ἔχειν ἀποδοκιμάζει· διωγμὸς δὲ ὃ μὲν τις ἔξωθεν περιγίνεται τῶν ἀνθρώπων ἢ δι' ἔχθραν ἢ διὰ φθόνον ἢ διὰ φιλοκέρδειαν ἢ κατ' ἐνέργειαν διαβολικὴν τοὺς πιστοὺς ἐλαυνόντων· 25.4 ὁ δὲ χαλεπώτατος ἔνδοθεν ἐστὶ διωγμὸς, ἐξ αὐτῆς ἐκάστῳ τῆς ψυχῆς προπεμπόμενος λυμαιομένης ὑπὸ ἐπιθυμιῶν ἀθέων καὶ ἡδονῶν ποικίλων καὶ φαύλων ἐλπίδων καὶ φθαρτικῶν ὄνειροπολημάτων, ὅταν, αἰεὶ τῶν πλειόνων ὀρεγομένη καὶ λυσσῶσα ὑπὸ ἀγρίων ἐρώτων καὶ φλεγόμενη, καθάπερ κέντροις ἢ μύψι τοῖς προσκειμένοις αὐτῇ πάθειν ἐξαιμάσσηται πρὸς σπουδὰς μανιώδεις καὶ ζωῆς ἀπόγνωσιν 25.5 καὶ θεοῦ καταφρόνησιν. οὗτος ὁ διωγμὸς βαρύτερος καὶ χαλεπώτερος, ἔνδοθεν ὀρμώμενος, αἰεὶ συνών, ὄν οὐδὲ ἐκφυγεῖν ὁ διωκόμενος 25.6 δύναται· τὸν γὰρ ἐχθρὸν ἐν ἑαυτῷ περιάγει πανταχοῦ. οὕτω καὶ πύρωσις ἢ μὲν ἔξωθεν προσπίπτουσα δοκιμασίαν κατεργάζεται, ἢ δὲ ἔνδοθεν θάνατον διαπράσσει. καὶ πόλεμος ὁ μὲν ἐπακτὸς ῥαδίως 25.7 καταλύεται, ὁ δὲ ἐν τῇ ψυχῇ μέχρι θανάτου παραμετρεῖται. μετὰ διωγμοῦ τοιοῦτου πλοῦτον ἐὰν ἔχης τὸν αἰσθητὸν κὰν ἀδελφοὺς τοὺς πρὸς αἵματος καὶ τὰ ἄλλα ἐνέχυρα, κατάλιπε τὴν τούτων παγκτησίαν τὴν ἐπὶ κακῷ, εἰρήνην σεαυτῷ παράσχες, ἐλευθερώθητι διωγμοῦ μακροῦ, ἀποστράφηθι πρὸς τὸ εὐαγγέλιον ἀπ' ἐκείνων, ἐλοῦ τὸν σωτήρα πρὸ πάντων, τὸν τῆς σῆς συνήγορον καὶ παράκλητον ψυχῆς, 25.8 τὸν τῆς ἀπείρου πρύτανιν ζωῆς. "τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια·" καὶ ἐν μὲν τῷ παρόντι χρόνῳ ὠκύμορα καὶ ἀβέβαια, "ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν ἐστὶν αἰώνιος."

26.1 "Ἔσονται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι." τοῦτο πολὺχουν μὲν ἐστὶ κατὰ τὴν ὑπόνοιαν καὶ τὸν σαφηνισμόν, οὐ μὴν ἔν γε τῷ παρόντι τὴν ζήτησιν ἀπαιτεῖ· οὐ γὰρ μόνον ῥέπει πρὸς τοὺς πολυκτῆμονας, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους τοὺς πίστευε καθάπαξ ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντας. ὥστε τοῦτο μὲν ἀνακεῖσθω 26.2 τὰ νῦν. τὸ δὲ γε προκείμενον ἡμῖν οἶμαι μηδὲν τι ἐνδεέστερον τῆς ἐπαγγελίας δεδειχθαι, ὅτι τοὺς πλουσίους οὐδένα τρόπον ὁ σωτὴρ κατ' αὐτόν γε τὸν πλοῦτον καὶ τὴν περιβολὴν τῆς κτήσεως ἀπο κέκλεικεν οὐδ' αὐτοῖς ἀποτετάφρευκεν τὴν σωτηρίαν, εἴ γε δύναιντο καὶ βούλοιντο ὑποκύπτειν τοῦ θεοῦ ταῖς ἐντολαῖς καὶ τῶν προσκαίρων προτιμῶν τὴν ἑαυτῶν ζωὴν καὶ βλέπειεν πρὸς τὸν κύριον ἀτενεῖ τῷ βλέμματι, καθάπερ εἰς ἀγαθοῦ κυβερνήτου νεῦμα δεδορ κότες, τί βούλεται, τί προστάσσει, τί σημαίνει, τί δίδωσι τοῖς αὐτοῦ 26.3 ναύταις τὸ σύνθημα, ποῦ καὶ πόθεν τὸν ὄρμον ἐπαγγέλλεται. τί γὰρ ἀδικεῖ τις, εἰ προσέχων τὴν γνώμην καὶ φειδόμενος πρὸ τῆς πίστεως βίον ἱκανὸν συνελέξατο; ἢ καὶ τὸ τοῦτο μᾶλλον ἀνέγκλη τον, εἰ εὐθύς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ τὴν ψυχὴν νέμοντος εἰς οἶκον τοιοῦτων

ἀνθρώπων εἰσῳκίσθη καὶ γένος ἀμφιλαφές, τοῖς χρήμασιν ἰσχύον 26.4 καὶ τῷ πλούτῳ κρατοῦν; εἰ γὰρ διὰ τὴν ἀκούσιον ἐν πλούτῳ γένεσιν ἀπελήλαται ζωῆς, ἀδικεῖται μᾶλλον ὑπὸ τοῦ γειναμένου θεοῦ, προσ καίρου μὲν ἡδυπαθείας κατηξιωμένος, αἰδίου δὲ ζωῆς ἀπεστερημένος, 26.5 τί δ' ὅλως πλοῦτον ἔχρῃν ἐκ γῆς ἀνατεῖλαί ποτε, εἰ χορηγός καὶ 26.6 πρόξενός ἐστι θανάτου; ἀλλ' εἰ δύνатаί τις ἐνδοτέρῳ τῶν ὑπαρχόντων κάμπειν τῆς ἐξουσίας καὶ μέτρια φρονεῖν καὶ σωφρονεῖν καὶ θεὸν μόνον ζητεῖν καὶ θεὸν ἀναπνεῖν καὶ θεῷ συμπολιτεύεσθαι, πτωχὸς οὗτος παρέστηκε ταῖς ἐντολαῖς, ἐλεύθερος, ἀήττητος, ἄνοσος, 26.7 ἄτρωτος ὑπὸ χρημάτων· εἰ δὲ μή, θᾶττον κάμηλος διὰ βελόνης εἰσελεύσεται ἢ ὁ τοιοῦτος πλούσιος ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ παρελεύσεται. 26.8 σημαίνετω μὲν οὖν τι καὶ ὑψηλότερον ἢ κάμηλος διὰ στενῆς ὁδοῦ καὶ τεθλιμμένης φθάνουσα τὸν πλούσιον, ὅπερ ἐν τῇ περὶ ἀρχῶν καὶ θεολογίας ἐξηγήσει μυστήριον τοῦ σωτήρος ὑπάρχει μαθεῖν· 27.1 οὐ μὴν ἀλλὰ τό γε φαινόμενον πρῶτον καὶ δι' ὃ λέλεκται τῆς παραβολῆς παρεχέσθω. διδασκέτω τοὺς εὐποροῦντας ὡς οὐκ ἀμελητέον τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ὡς ἤδη προκατεγνωσμένους οὐδὲ καταποντιστέον αὐτῶν πάλιν τὸν πλοῦτον οὐδὲ καταδικαστέον ὡς τῆς ζωῆς ἐπὶ βουλον καὶ πολέμιον, ἀλλὰ μαθητέον τίνα τρόπον καὶ πῶς πλούτῳ 27.2 χρηστέον καὶ τὴν ζωὴν κτητέον. ἐπειδὴ γὰρ οὔτε ἐκ παντὸς ἀπόλλυται τις, ὅτι πλουτεῖ δεδιώς, οὔτε ἐκ παντὸς σώζεται θαρρῶν καὶ πιστεύων ὡς σωθήσεται, φέρε σκεπτόν ἦντινα τὴν ἐλπίδα αὐτοῖς ὁ σωτὴρ ὑπογράφει καὶ πῶς ἂν τὸ μὲν ἀνέλπιστον ἐχέγγυον γένοιτο, τὸ δὲ ἐλπισθὲν εἰς κτήσιν ἀφίκοιτο. 27.3 Φησὶν οὖν ὁ διδάσκαλος, τίς ἢ μεγίστη τῶν ἐντολῶν ἠρωτημένος· "ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου", ταύτης μείζω μηδεμίαν ἐντολὴν εἶναι, καὶ 27.4 μάλα εἰκότως. καὶ γὰρ καὶ περὶ τοῦ πρώτου καὶ περὶ τοῦ μεγίστου παρήγγελλται, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πατρός ἡμῶν, δι' οὗ καὶ γέγονε καὶ 27.5 ἔστι τὰ πάντα καὶ εἰς ὃν τὰ σωζόμενα πάλιν ἐπανέρχεται. ὑπὸ τοῦ τοῦ τοίνυν προαγαπηθέντος καὶ τοῦ γενέσθαι τυχόντος οὐχ ὅσιον ἄλλο τι πρεσβύτερον ἄγειν καὶ τιμιώτερον, ἐκτίνοντας μόνην τὴν χάριν ταύτην μικρὰν ἐπὶ μεγίστοις, ἄλλο δὲ μηδοτιοῦν ἔχοντας ἀνενδεεῖ καὶ τελείῳ θεῷ πρὸς ἀμοιβὴν ἐπινοῆσαι, αὐτῷ δὲ τῷ ἀγαπᾶν τὸν πατέρα εἰς οἰκείαν ἰσχύον καὶ δύνάμιν ἀφθαρσίαν κομιζομένους. ὅσον γὰρ ἀγαπᾶ τις θεόν, τοσοῦτω καὶ πλέον ἐνδοτέρῳ τοῦ θεοῦ παραδύεται.

28.1 Δευτέραν δὲ τάξει καὶ οὐδέν τι μικροτέραν ταύτης εἶναι λέγει τό· "ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν·" οὐκοῦν τὸν θεὸν ὑπὲρ 28.2 σεαυτόν. πυνθανομένου δὲ τοῦ προσδιαλεγόμενου "τίς ἐστὶν πλησίον;" οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον Ἰουδαίοις προωρίσατο τὸν πρὸς αἵματος οὐδὲ τὸν πολίτην οὐδὲ τὸν προσήλυτον οὐδὲ τὸν ὁμοίως περιτετημη 28.3 μένον οὐδὲ τὸν ἐνὶ καὶ ταύτῳ νόμῳ χρώμενον· ἀλλὰ ἄνωθεν καταβαίνοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ ἄγει τῷ λόγῳ τινὰ εἰς Ἰεριχὼ καὶ τοῦτον δείκνυσιν ὑπὸ ληστῶν συγκεκενημένον, ἐρριμμένον ἡμιθνήτα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ὑπὸ ἱερέως παροδευόμενον, ὑπὸ Λευίτου παρορώμενον, ὑπὸ δὲ τοῦ Σαμαρείτου τοῦ ἐξωνειδισμένου καὶ ἀφωρισμένου κατελεομένου, ὃς οὐχὶ κατὰ τύχην ὡς ἐκεῖνοι παρήλθεν, ἀλλ' ἦκε συνεσκευασμένος ὧν ὁ κινδυνεύων ἐδεῖτο, οἶνον, ἔλαιον, ἐπιδέσμους, κτήνος, μισθὸν τῷ πανδοχεῖ, τὸν μὲν ἤδη διδόμενον, τὸν δὲ προσυπισχνούμενον. 28.4 "τίς", ἔφη, "τούτων γέγονε πλησίον τῷ τὰ δεινὰ παθόντι;" τοῦ δὲ ἀποκριναμένου ὅτι "ὁ τὸν ἔλεον πρὸς αὐτὸν ἐπιδειξάμενος· καὶ σὺ τοίνυν πορευθεὶς οὕτω ποίει", ὡς τῆς ἀγάπης βλαστανούσης εὐποίαν.

29.1 Ἐν ἀμφοτέραις μὲν οὖν ταῖς ἐντολαῖς ἀγάπην εἰσηγεῖται, τάξει δ' αὐτὴν διήρηκε, καὶ ὅπου μὲν τὰ πρωτεῖα τῆς ἀγάπης ἀνάπτει τῷ 29.2 θεῷ, ὅπου δὲ τὰ

δευτερεῖα νέμει τῷ πλησίον. τίς δ' ἂν ἄλλος οὗτος εἴη πλὴν αὐτὸς ὁ σωτήρ; ἢ τίς μαῶλλον ἡμᾶς ἐλεήσας ἐκείνου, τοὺς ὑπὸ τῶν κοσμοκρατόρων τοῦ σκοτούς ὀλίγου τεθανατωμένους τοῖς πολλοῖς τραύμασι, φόβοις, ἐπιθυμίαις, ὀργαῖς, λύπαις, ἀπάταις, ἡδο 29.3 ναῖς; τούτων δὲ τῶν τραυμάτων μόνος ἰατρὸς Ἰησοῦς, ἐκκόπτων ἄρδην τὰ πάθη πρόρριζα, οὐχ ὥσπερ ὁ νόμος ψιλὰ τὰ ἀποτελέσματα, τοὺς καρπούς τῶν πονηρῶν φυτῶν, ἀλλὰ τὴν ἀξίνην τὴν ἑαυτοῦ 29.4 πρὸς τὰς ρίζας τῆς κακίας προσαγαγών. οὗτος ὁ τὸν οἶνον, τὸ αἷμα τῆς ἀμπέλου τῆς Δαβίδ, ἐκχέας ἡμῶν ἐπὶ τὰς τετρωμένας ψυχάς, οὗτος ὁ τὸ ἔλαιον, τὸν ἐκ σπλάγχνων πατρός ἔλεον, προσενεγκὼν καὶ ἐπιδαψιλευόμενος, οὗτος ὁ τοὺς τῆς υἰείας καὶ σωτηρίας δεσμοὺς ἀλύτους ἐπιδείξας, ἀγάπην, πίστιν, ἐλπίδα, οὗτος ὁ διακονεῖν ἀγγέλους καὶ ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας ἡμῖν ἐπιτάξας ἐπὶ μεγάλῳ μισθῷ, διότι καὶ αὐτοὶ ἐλευθερωθήσονται ἀπὸ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου παρὰ τὴν 29.5 ἀποκάλυψιν τῆς δόξης τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ. τοῦτον οὖν ἀγαπᾶν ἴσα χρή τῷ θεῷ. ἀγαπᾶ δὲ Χριστὸν Ἰησοῦν ὁ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῶν 29.6 καὶ φυλάσσων αὐτοῦ τὰς ἐντολάς. "οὐ γὰρ πᾶς ὁ λέγων μοι "κύριε κύριε" εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου." καί· "τί με λέγετε "κύριε κύριε" καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;" καί· "ὕμεῖς μακάριοι οἱ ὀρώντες καὶ ἀκούοντες ἃ μῆτε δίκαιοι μῆτε προφῆται", ἐὰν ποιῆτε ἃ λέγω.

30.1 Πρῶτος μὲν οὖν οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸν ἀγαπῶν, δεύτερος δὲ ὁ τοὺς ἐκείνῳ πεπιστευκότας τιμῶν καὶ περιέπων. ὁ γὰρ ἂν τις εἰς μαθητὴν ἐργάσῃται, τοῦτο εἰς ἑαυτὸν ὁ κύριος ἐκδέχεται καὶ πᾶν 30.2 ἑαυτοῦ ποιεῖται. "δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομίη σατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπέινασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, καὶ ἐδίψησα καὶ ἐδώκατέ μοι πιεῖν, καὶ ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, γυμνὸς ἦμην καὶ ἐνεδύσατέ με, ἡσθένησα καὶ ἔπε 30.3 σκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἤλθετε πρὸς με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δὲ εἶδομεν σε ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; ἢ πότε σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα 30.4 καὶ ἐπεσκεψάμεθα; ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτῳ 30.5 τῶν τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε." πάλιν ἐκ τῶν ἐναντίων τοὺς ταῦτα μὴ παρασχόντας αὐτοῖς εἰς τὸ πῦρ ἐμβάλ 30.6 λει τὸ αἰώνιον, ὡς αὐτῷ μὴ παρεσχηκότας. καὶ ἀλλαχοῦ· "ὁ ὑμᾶς δεχόμενος ἐμὲ δέχεται, ὁ ὑμᾶς μὴ δεχόμενος ἐμὲ ἀθετεῖ."

31.1 Τούτους καὶ τέκνα καὶ παιδιά καὶ νήπια καὶ φίλους ὀνομάζει καὶ μικροὺς ἐνθάδε ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἄνω μέγεθος αὐτῶν. "μὴ καταφρονήσητε" λέγων "ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων· τούτων γὰρ οἱ ἄγγελοι διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν 31.2 οὐρανοῖς." καὶ ἐτέρωθι· "μὴ φοβεῖσθε, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὑμῖν γὰρ εὐδόκησεν ὁ πατήρ παραδοῦναι τὴν βασιλείαν" τῶν οὐρανῶν. 31.3 κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῦ μεγίστου ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου τὸν ἐλάχιστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, τουτέστι τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν 31.4 τὴν, εἶναι μείζω λέγει. καὶ πάλιν· "ὁ δεχόμενος δίκαιον ἢ προφήτην εἰς ὄνομα δικαίου ἢ προφήτου τὸν ἐκείνων μισθὸν λήψεται, ὁ δὲ μαθητὴν ποτίσας εἰς ὄνομα μαθητοῦ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος τὸν μισθὸν οὐκ ἀπολέσει." οὐκοῦν οὗτος μόνος ὁ μισθὸς οὐκ ἀπολλύ 31.5 μενός ἐστι. καὶ αὐθις· "ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς 31.6 ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπη, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς." φύσει μὲν ἅπασαν κτῆσιν, ἦν αὐτὸς τις ἐφ' ἑαυτοῦ κέκτηται ὡς ἰδίαν οὔσαν καὶ οὐκ εἰς κοινὸν τοῖς δεομένοις κατατίθησιν, ἄδικον οὔσαν ἀποφαίνων, ἐκ δὲ ταύτης τῆς ἀδικίας ἐνὸν καὶ πρᾶγμα

δίκαιον ἐργάσασθαι καὶ σωτήριον, ἀναπαύσαι τινα τῶν ἐχόντων αἰώνιον· σκηνήν παρὰ τῷ πατρί. 31.7 Ὅρα πρῶτον μὲν ὡς οὐκ ἀπαιτεῖσθαι σε κεκέλευκεν οὐδὲ ἐνοχλεῖσθαι περιμένειν, ἀλλὰ αὐτὸν ζητεῖν τοὺς εὖ πεισομένους ἀξιούς 31.8 τε ὄντας τοῦ σωτήρος μαθητάς. καλὸς μὲν οὖν καὶ ὁ τοῦ ἀποστόλου λόγος· "ἵλαρὸν γὰρ δότιν· ἀγαπᾷ ὁ θεός", χαίροντα τῷ διδόναι καὶ μὴ φειδομένως σπείροντα, ἵνα μὴ οὕτως καὶ θερίση, δίχα γογγυσμῶν καὶ διακρίσεως καὶ λύπης καὶ κοινωνοῦντα, ὅπερ ἐστὶν εὐεργεσία 31.9 καθαρά. κρείττων δ' ἐστὶ τούτου ὁ τοῦ κυρίου λελεγμένος ἐν ἄλλῳ χωρίῳ· "παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου·" θεοῦ γὰρ ὄντως ἡ τοιαύτη φιλοδωρία. οὐτοσί δὲ ὁ λόγος ὑπὲρ ἅπασάν ἐστι θεότητα, μηδὲ αἰτεῖσθαι περιμένειν, ἀλλ' αὐτὸν ἀναζητεῖν, ὅστις ἄξιος εὖ παθεῖν, 32.1 ἔπειτα τηλικούτον μισθὸν ὀρίσαι τῆς κοινωνίας, αἰώνιον, σκηνήν. ὦ καλῆς ἐμπορίας, ὦ θείας ἀγορᾶς· ὠνεῖται χρημάτων τις ἀφθαρσίαν, καὶ δούς τὰ διολλύμενα τοῦ κόσμου μονὴν τούτων αἰώνιον ἐν οὐρα 32.2 νοῖς ἀντιλαμβάνει. πλεῦσον ἐπὶ ταύτην. ἂν σωφρονῆς. τὴν πανήγυριν, ὦ πλούσιε, κἂν δέη, περιέλθε γῆν ὄλην, μὴ φείση κινδύνων καὶ 32.3 πόνων, ἵν' ἐνταῦθα βασιλείαν οὐράνιον ἀγοράσης. τί σε λίθοι διαφανεῖς καὶ σμάρραδοι τοσοῦτον εὐφραίνουσι καὶ οἰκία, τροφή πυρὸς 32.4 ἢ χρόνου παίγνιον ἢ σειμοῦ πάρεργον ἢ ὕβρισμα τυράννου; ἐπιθύησον ἐν οὐρανοῖς οἰκῆσαι καὶ βασιλεῦσαι μετὰ θεοῦ, ταύτην σοὶ τὴν βασιλείαν ἄνθρωπος δώσει θεὸν ἀπομιμούμενος· ἐνταῦθα μικρὰ 32.5 λαβὼν ἐκεῖ δι' ὄλων αἰώνων σύνοικόν σε ποιήσεται. ἰκέτευσον ἵνα λάβῃ· σπεῦσον, ἀγωνίασον, φοβήθητι μὴ σε ἀτιμάσῃ· οὐ γὰρ κεκέ 32.6 λευσται λαβεῖν, ἀλλὰ σὺ παρασχεῖν. οὐ μὴν οὐδ' εἶπεν ὁ κύριος· "δὸς" ἢ "παράσχος" ἢ "εὐεργέτησον" ἢ "βοήθησον", "φίλον" δὲ "ποίησαι". ὁ δὲ φίλος οὐκ ἐκ μιᾶς δόσεως γίνεται, ἀλλ' ἐξ ὄλης ἀναπαύσεως καὶ συνουσίας μακρᾶς· οὔτε γὰρ ἡ πίστις οὔτε ἡ ἀγάπη οὔτε ἡ καρτερία μιᾶς ἡμέρας, ἀλλ' "ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται".

33.1 Πῶς οὖν ὁ ἄνθρωπος ταῦτα δίδωσιν; ὅτι διὰ τὴν ἐκείνου τιμὴν καὶ εὐνοίαν καὶ οἰκείωσιν ὁ κύριος δίδωσι· "δώσω γὰρ οὐ μόνον τοῖς 33.2 φίλοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς φίλοις τῶν φίλων." καὶ τίς οὗτός ἐστιν ὁ φίλος τοῦ θεοῦ; σὺ μὲν μὴ κρίνε, τίς ἄξιος καὶ τίς ἀνάξιος· ἐνδέχεται γὰρ σε διαμαρτεῖν περὶ τὴν δόξαν· ὡς ἐν ἀμφιβόλῳ δὲ τῆς ἀγνοίας ἄμεινον καὶ τοὺς ἀναξίους εὖ ποιεῖν διὰ τοὺς ἀξιούς ἢ φυλασσόμενον 33.3 τοὺς ἥσσαν ἀγαθοὺς μηδὲ τοῖς σπουδαίοις περιπεσεῖν. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ φεῖδεσθαι καὶ προσποιεῖσθαι δοκιμάζειν τοὺς εὐλόγως ἢ μὴ τευξομένους ἐνδέχεται σε καὶ θεοφιλῶν ἀμελήσαι τινων, οὗ τὸ ἐπιτίμιον κόλασις ἔμπυρος αἰώνιος· ἐκ δὲ τοῦ προῖεσθαι πᾶσιν ἐξῆς τοῖς χρήζουσιν ἀνάγκη πάντως εὐρεῖν τινα καὶ τῶν σῶσαι παρὰ θεῷ 33.4 δυναμένων. "μὴ κρίνε" τοίνυν, "ἵνα μὴ κριθῆς· ὧ μέρω μετρεῖς, τούτῳ καὶ ἀντιμετρηθήσεται σοὶ μέτρον καλόν, πεπιεσμένον καὶ 33.5 σεσαλευμένον, ὑπερεκχυνόμενον, ἀποδοθήσεται σοι." πᾶσιν ἄνοιξον τὰ σπλάγχχνα τοῖς τοῦ θεοῦ μαθηταῖς ἀπογεγραμμένοις, μὴ πρὸς σῶμα ἀπιδῶν ὑπερόπτως, μὴ πρὸς ἡλικίαν ἀμελῶς διατεθείς, μηδ' εἴ τις ἀκτήμων ἢ δυσείμων ἢ δυσειδῆς ἢ ἀσθενῆς φαίνεται, πρὸς 33.6 τοῦτο τῆ ψυχῆ δυσχεράνης καὶ ἀποστραφῆς. σχῆμα τοῦτ' ἐστὶν ἔξωθεν ἡμῖν περιβεβλημένον τῆς εἰς κόσμον παρόδου προφάσει, ἵν' εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο παιδευτήριον εἰσελθεῖν δυνηθῶμεν· ἀλλ' ἔνδον κρυπτός ἐνοικεῖ ὁ πατὴρ καὶ ὁ τούτου παῖς ὁ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανῶν καὶ μεθ' ἡμῶν ἀναστάς.

34.1 Τοῦτο τὸ σχῆμα τὸ βλεπόμενον ἐξαπατᾷ τὸν θάνατον καὶ τὸν διάβολον· ὁ γὰρ ἐντὸς πλοῦτος καὶ τὸ κάλλος αὐτοῖς ἀθέατός ἐστι· καὶ μαίνονται περὶ τὸ σαρκίον, οὗ καταφρονοῦσιν ὡς ἀσθενούς, τῶν ἔνδον ὄντες τυφλοὶ κτημάτων, οὐκ ἐπιστάμενοι πηλίκον τινα "θη σαυρὸν ἐν ὄστρακίνῳ σκεύει" βαστάζομεν, δυνάμει θεοῦ πατρὸς καὶ αἵματι θεοῦ παιδὸς καὶ δρόσω πνεύματος ἀγίου περιτετειχισμένον.

34.2 ἀλλὰ σύ γε μὴ ἐξαπατηθῆς, ὁ γεγευμένος ἀληθείας καὶ κατηξιωμένος τῆς μεγάλης λυτρώσεως, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις σεαυτῷ κατάλεξον στρατὸν ἄοπλον, ἀπόλεμον, ἀναίμακτον, ἀόργητον, ἀμίαντον, γέροντας θεοσεβεῖς, ὀρφανούς θεοφιλεῖς, χήρας πραότητι 34.3 ὦπλισμένας, ἄνδρας ἀγάπῃ κεκοσμημένους. τοιοῦτους κτῆσαι τῷ σῶ πλούτῳ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ δορυφόρους, ὧν στρατηγεῖ θεός, δι' οὓς καὶ ναῦς βαπτιζομένη κουφίζεται, μόναις ἀγίων εὐχαῖς κυβερνωμένη, καὶ νόσος ἀκμάζουσα δαμάζεται, χειρῶν ἐπιβολαῖς διωκομένη, καὶ προσβολὴ ληστῶν ἀφοπλίζεται, εὐχαῖς εὐσεβέσι σκυλευομένη, καὶ δαιμόνων βία θραύεται, προστάγμασι συντόνοις ἐλεγχομένη.

35.1 Ἐνεργοὶ οὗτοι πάντες οἱ στρατιῶται καὶ φύλακες βέβαιοι, οὐδεὶς ἀργός, οὐδεὶς ἀχρεῖος, ὃ μὲν ἐξαιτήσασθαί σε δύναται παρὰ θεοῦ, ὃ δὲ παραμυθήσασθαι κάμνοντα, ὃ δὲ δακρῦσαι καὶ στενάξαι συμπαθῶς ὑπὲρ σοῦ πρὸς τὸν κύριον τῶν ὄλων, ὃ δὲ διδάξαι τι τῶν πρὸς τὴν σωτηρίαν χρησίμων, ὃ δὲ νουθετῆσαι μετὰ παρρησίας, ὃ δὲ συμβουλεῦσαι μετ' εὐνοίας, πάντες δὲ φιλεῖν ἀληθῶς, ἀδόλως, ἀφόβως, 35.2 ἀνυποκρίτως, ἀκολακεύτως, ἀπλάστως. ὧ γλυκεῖαι θεραπείαι φιλοῦντων, ὧ μακάριοι διακοναὶ θαρρούντων, ὧ πίστις εἰλικρινῆς θεὸν μόνον δεδιότων, ὧ λόγων ἀλήθεια παρὰ τοῖς ψεύσασθαι μὴ δυναμένοις, ὧ κάλλος ἔργων παρὰ τοῖς θεῷ διακονεῖν πεπεισμένοις, πείθειν θεόν, ἀρέσκειν θεῷ· οὐ σαρκὸς τῆς σῆς ἄπτεσθαι δοκοῦσιν, ἀλλὰ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἕκαστος, οὐκ ἀδελφῷ λαλεῖν, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἐν σοὶ κατοικοῦντι.

36.1 Πάντες οὖν οἱ πιστοὶ καλοὶ καὶ θεοπρεπεῖς καὶ τῆς προσηγορίας ἄξιοι, ἦν ὡς περ διάδημα περίκεινται. οὐ μὴν ἀλλ' εἰσὶν ἤδη τινὲς καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἐκλεκτότεροι, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπίσημοι, τρόπον τινὰ ἐκ τοῦ κλύδωνος τοῦ κόσμου νεωλοκῶντες ἑαυτοὺς καὶ ἐπανάγοντες ἐπ' ἀσφαλές, οὐ βουλόμενοι δοκεῖν ἄγιοι, κἄν εἴπη τις, αἰσχυρόμενοι, ἐν βάθει γνώμης ἀποκρύπτοντες τὰ ἀνεκκάλητα μυστήρια, καὶ τὴν αὐτῶν εὐγένειαν ὑπερηφανοῦντες ἐν κόσμῳ βλέπεσθαι, οὓς ὁ λόγος "φῶς τοῦ κόσμου" καὶ "ἄλας τῆς 36.2 γῆς" καλεῖ. τοῦτ' ἔστι τὸ σπέρμα, εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις θεοῦ, καὶ τέκνον αὐτοῦ γνήσιον καὶ κληρονόμον, ὡς περ ἐπὶ τινὰ ξενιτείαν ἐνταῦθα πεμπόμενον ὑπὸ μεγάλης οἰκονομίας καὶ ἀναλογίας τοῦ 36.3 πατρός· δι' ὃ καὶ τὰ φανερά καὶ τὰ ἀφανῆ τοῦ κόσμου δεδημιούργηται, τὰ μὲν εἰς δουλείαν, τὰ δὲ εἰς ἄσκησιν, τὰ δὲ εἰς μάθησιν αὐτῷ, καὶ πάντα, μέχρις ἂν ἐνταῦθα τὸ σπέρμα μένη, συνέχεται, καὶ συναχθέντος αὐτοῦ πάντα τάχιστα λυθήσεται.

37.1 Τί γὰρ ἔτι δεῖ; θεῷ τὰ τῆς ἀγάπης μυστήρια, καὶ τότε ἐποπτεύσεις τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ὃν ὁ μονογενὴς θεὸς μόνος ἐξηγήσατο. 37.2 ἔστι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἀγάπη καὶ δι' ἀγάπην ἡμῖν ἐθεάθη. καὶ τὸ μὲν ἄρρητον αὐτοῦ πατὴρ, τὸ δὲ εἰς ἡμᾶς συμπαθὲς γέγονε μήτηρ. ἀγαπήσας ὁ πατὴρ ἐθελύθη, καὶ τούτου μέγα σημεῖον ὃν αὐτὸς 37.3 ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ· καὶ ὁ τεχθεὶς ἐξ ἀγάπης καρπὸς ἀγάπῃ. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς κατῆλθε, διὰ τοῦτο ἄνθρωπον ἐνέδου, διὰ τοῦτο τὰ ἀνθρώπων ἐκὼν ἔπαθεν, ἵνα πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν οὓς 37.4 ἠγάπησε μετρηθεὶς ἡμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀντιμετρήσῃ. καὶ μέλλων σπένδεσθαι καὶ λύτρον ἑαυτὸν ἐπιδιδούς καινὴν ἡμῖν διαθήκην καταλιμπάνει· "ἀγάπην ὑμῖν δίδωμι τὴν ἐμήν." τίς δὲ ἔστιν αὕτη καὶ πόσις; ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάστου κατέθηκε τὴν ψυχὴν τὴν ἄντα 37.5 ζῖαν τῶν ὄλων· ταύτην ἡμᾶς ὑπὲρ ἀλλήλων ἀνταπαιτεῖ. εἰ δὲ τὰς ψυχὰς ὀφείλομεν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τοιαύτην τὴν συνθήκην πρὸς τὸν σωτῆρα ἀνθρωπολογήμεθα, ἔτι τὰ τοῦ κόσμου, τὰ πτωχὰ καὶ ἀλλότρια καὶ παραρρέοντα, καθεῖρξομεν ταμιευόμενοι;

ἀλλήλων ἀπο 37.6 κλείσομεν, ἂ μετὰ μικρὸν ἔξει τὸ πῦρ; θείως γε καὶ ἐπιπνώως ὁ Ἴω ἀννης "ὁ μὴ φιλῶν" φησὶ "τὸν ἀδελφὸν ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ", σπέρμα τοῦ Κάιν, θρέμμα τοῦ διαβόλου, θεοῦ σπλάγχνον οὐκ ἔχει, ἐλπίδα κρειττόνων οὐκ ἔχει, ἄσπορός ἐστιν, ἄγονός ἐστιν, οὐκ ἔστι κλῆμα τῆς αἰεὶ ζώσης ὑπερουρανιας ἀμπέλου, ἐκκόπτεται, τὸ πῦρ ἄθρουν ἀναμένει.

38.1 Σὺ δὲ μάθε τὴν "καθ' ὑπερβολὴν ὁδόν", ἣν δείκνυσι Παῦλος ἐπὶ σωτηρίαν· "ἡ ἀγάπη τὰ ἑαυτῆς οὐ ζητεῖ", ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ἐκκέχεται· περὶ τοῦτον ἐπτόηται, περὶ τοῦτον σωφρόνως μαίνεται. 38.2 "ἀγάπη καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν· ἡ τελεία ἀγάπη ἐκβάλλει τὸν φόβον· οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἐπιχαίρει τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει. πάντα ὑπομένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, προφητεῖαι καταργοῦνται, γλῶσσαι παύονται, ἰάσεις ἐπὶ γῆς καταλείπονται. μένει δὲ τὰ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· μείζων δὲ ἐν τούτοις ἡ ἀγάπη." 38.3 καὶ δικαίως· πίστις μὲν γὰρ ἀπέρχεται, ὅταν αὐτοψία πεισθῶμεν ἰδόντες θεόν. καὶ ἐλπίς ἀφανίζεται τῶν ἐλπισθέντων ἀποδοθέντων, ἀγάπη δὲ εἰς πλήρωμα συνέρχεται καὶ μᾶλλον αὐξεται τῶν τελείων 38.4 παραδοθέντων. ἐὰν ταύτην ἐμβάληται τις τῇ ψυχῇ, δύναται, κἂν ἐν ἁμαρτήμασιν ἢ γεγεννημένος, κἂν πολλὰ τῶν κεκωλυμένων εἰργασμένος, αὐξήσας τὴν ἀγάπην καὶ μετάνοιαν καθαρὰν λαβὼν 38.5 ἀναμαχέσασθαι τὰ ἐπταισμένα. μηδὲ γὰρ τοῦτο εἰς ἀπόγνωσίν σοι καὶ ἀπόνοιαν καταλελείφθω, εἰ καὶ τὸν πλούσιον μάθοις ὅστις ἐστὶν 39.1 ὁ χῶραν ἐν οὐρανοῖς οὐκ ἔχων καὶ τίνα τρόπον τοῖς οὔσι χρώμενος ἂν τις τό τε ἐπίρρητον τοῦ πλούτου καὶ χαλεπὸν εἰς ζωὴν διαφύγοι καὶ δύναιτο τῶν αἰωνίων τῶν ἀγαθῶν ἐπαύρασθαι, εἴη δὲ τετυχηκῶς ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ἀσθένειαν ἢ περιστάσιν ἀκούσιον μετὰ τὴν σφραγίδα καὶ τὴν λύτρωσιν περιπετής τις ἁμαρτήμασιν ἢ παραπτώμασιν, ὡς ὑπενηνέχθαι τέλεον, ὅτι οὗτος κατεψήφισται 39.2 παντάπασιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ. παντὶ γὰρ τῷ μετ' ἀληθείας ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐπιστρέψαντι πρὸς τὸν θεὸν ἀνεώγασιν αἱ θύραι καὶ δέχεται τρισάσμενος πατὴρ υἱὸν ἀληθῶς μετανοοῦντα· ἢ δ' ἀληθινὴ μετάνοια τὸ μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἔνοχον εἶναι, ἀλλὰ ἄρδην ἐκριζῶσαι τῆς ψυχῆς ἐφ' οἷς ἑαυτοῦ κατέγνω θάνατον ἁμαρτήμασιν· τούτων 39.3 γὰρ ἀναιρεθέντων αὐθις εἰς σὲ θεὸς εἰσοικισθήσεται. μεγάλην γὰρ φησὶ καὶ ἀνυπερέβλητον εἶναι χαρὰν καὶ ἑορτὴν ἐν οὐρανοῖς τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ ἐπιστρέψαντος καὶ μετανοήσαντος. 39.4 διὸ καὶ κέκραγεν· "ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν· κἂν ὣσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν ἔριον, ὡς χιόνα λευκανῶ, κἂν μελάντερον τοῦ 39.5 σκότους, ὡς ἔριον λευκὸν ἐκνίψας ποιήσω." θεῷ γὰρ μόνῳ δυνατὸν ἄφεςιν ἁμαρτιῶν παρασχέσθαι καὶ μὴ "λογίσασθαι παραπτώματα". ὅπου γε καὶ ἡμῖν παρακελεύεται τῆς ἡμέρας ἐκάστης ὁ κύριος ἀφιέναι 39.6 τοῖς ἀδελφοῖς μετανοοῦσιν. εἰ δὲ ἡμεῖς πονηροὶ ὄντες ἴσμεν ἀγαθὰ δόματα διδόναι, πόσω μᾶλλον "ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν". ὁ ἀγαθὸς πατὴρ "πάσης παρακλήσεως". ὁ πολὺσπλαγχνος καὶ πολυέλεος πέφυκε μακροθυμεῖν· τοὺς ἐπιστρέψαντας περιμένει· ἐπιστρέψαι δὲ ἐστὶν ὄντως ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων τὸ παύσασθαι καὶ μηκέτι βλέπειν εἰς τὰ ὀπίσω.

40.1 Τῶν μὲν οὖν προγεγεννημένων θεὸς δίδωσιν ἄφεςιν, τῶν δὲ ἐπιόντων αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ. καὶ τοῦτ' ἐστὶ μεταγνῶναι τὸ καταγνῶναι τῶν παρωχημένων καὶ αἰτήσασθαι τούτων ἀμνηστίαν παρὰ πατρός. ὃς μόνος τῶν ἀπάντων οἶός τέ ἐστιν ἄπρακτα ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα ἐλέω τῷ παρ' αὐτοῦ καὶ δρόσω πνεύματος ἀπαλείψας τὰ 40.2 προημαρτημένα. "ἐφ' οἷς γὰρ ἂν εὕρω ὑμᾶς", φησὶν, "ἐπὶ τούτοις 40.3 καὶ κρινῶ·" καὶ παρ' ἕκαστα βοᾷ τὸ τέλος πάντων· ὥστε καὶ τῷ τὰ μέγιστα εὖ

πεπονηκότες κατὰ τὸν βίον, ἐπὶ δὲ τοῦ τέλους ἔξο κείλαντι πρὸς κακίαν, ἀνόνητοι πάντες οἱ πρόσθεν πόνοι, ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ δράματος ἐξάθλω γενομένω, τῷ τε χεῖρον καὶ ἐπισεσυρμένως βιώσαντι πρότερον ἔστιν ὕστερον μετανοήσαντι πολλοῦ χρόνου πολιτείαν πονηρὰν ἐκνικῆσαι τῷ μετὰ τὴν μετάνοιαν χρόνω· 40.4 ἀκριβείας δὲ δεῖ πολλῆς, ὥσπερ τοῖς μακρᾷ νόσῳ πεπονηκόσι σώμασι 40.5 διαίτης χρεια καὶ προσοχῆς πλείονος. ὁ κλέπτης, ἄφεισιν βούλει λαβεῖν; μηκέτι κλέπτε· ὁ μοιχεύσας, μηκέτι πυρούσθω· ὁ πορνεύσας, λοιπὸν ἀγνευέτω· ὁ ἀρπάσας, ἀποδίδου καὶ προσαποδίδου· ὁ ψευδο μάρτυς, ἀλήθειαν ἄσκησον· ὁ ἐπίορκος, μηκέτι ὄμνυε· καὶ τὰ ἄλλα πάθη σύντεμε, ὀργὴν, ἐπιθυμίαν, λύπην, φόβον, ἵνα εὐρεθῆς ἐπὶ τῆς 40.6 ἐξόδου πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐνταῦθα διαλελύσθαι φθάνων. ἔστιν μὲν οὖν ἀδύνατον ἴσως ἀθρόως ἀποκόψαι πάθη σύντροφα, ἀλλὰ μετὰ θεοῦ δυνάμει καὶ ἀνθρωπείας ἰκεσίας καὶ ἀδελφῶν βοηθείας καὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ συνεχοῦς μελέτης κατορθοῦται.

41.1 Διὸ δεῖ πάντως σε τὸν σοβαρὸν καὶ δυνατὸν καὶ πλούσιον ἐπιστήσασθαι ἑαυτῷ τινα ἄνθρωπον θεοῦ καθάπερ ἀλείπτῃν καὶ κυβερνήτην. αἰδοῦ κἂν ἕνα, φοβοῦ κἂν ἕνα, μελέτησον ἀκούειν κἂν 41.2 ἐνὸς παρρησιαζομένου καὶ στύφοντος ἅμα καὶ θεραπεύοντος, οὐδὲ γὰρ τοῖς ὀφθαλμοῖς συμφέρει τὸν αἰεὶ χρόνον ἀκολάστοις μένειν, ἀλλὰ 41.3 καὶ δακρῦσαι καὶ δηχθῆναι ποτε ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῆς πλείονος. οὕτω καὶ ψυχῇ διηνεκοῦς ἡδονῆς οὐδὲν ὀλεθριώτερον· ἀποτυφλοῦται γὰρ ἀπὸ τῆς τήξεως, ἐὰν ἀκίνητος τῷ παρρησιαζομένῳ διαμείνη λόγῳ. 41.4 τοῦτον καὶ ὀργισθέντα φοβήθητι, καὶ στενάξαντα † λυπήθητι, καὶ ὀργὴν παύοντα αἰδέσθητι, καὶ κόλασιν παραιτούμενον φθάσον. 41.5 οὗτος ὑπὲρ σοῦ πολλὰς νύκτας ἀγρυπνησάτω, πρεσβέων ὑπὲρ σοῦ πρὸς θεὸν καὶ λιτανείαις συνήθεσι μαγεύων τὸν πατέρα· 41.6 οὐ γὰρ ἀντέχει τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα δεομένοις. δεήσεται δὲ καθαρῶς ὑπὸ σοῦ προτιμώμενος ὡς ἄγγελος τοῦ θεοῦ καὶ μηδὲν ὑπὸ σοῦ λυπούμενος, ἀλλ' ὑπὲρ σοῦ. τοῦτό ἐστι μετάνοια ἀνυπόκριτος 41.7. "θεὸς οὐ μυκτηρίζεται" οὐδὲ προσέχει κενοῖς ῥήμασι· μόνος γὰρ ἀνακρίνει μυελούς καὶ νεφρούς καρδίας καὶ τῶν ἐν πυρὶ κατακούει καὶ τῶν ἐν κοιλίᾳ κήτους ἰκετευόντων ἐξακούει καὶ πᾶσιν ἐγγύς ἐστι τοῖς πιστεύουσι καὶ πόρρω τοῖς ἀθέοις, ἂν μὴ μετανοήσωσιν.

42.1 Ἵνα δὲ ἐπιθαρρήσης, οὕτω μετανοήσας ἀληθῶς, ὅτι σοὶ μένει σωτηρίας ἐλπίς ἀξιόχρεως, ἄκουσον μῦθον οὐ μῦθον, ἀλλὰ ὄντα λόγον περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου παραδεδομένον καὶ μνήμη πεφυλαγμένον 42.2. ἐπειδὴ γὰρ τοῦ τυράννου τελευτήσαντος ἀπὸ τῆς Πάτμου τῆς νήσου μετῆλθεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ἀπῆει παρακαλούμενος καὶ ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἔθνων, ὅπου μὲν ἐπισκόπους καταστήσων, ὅπου δὲ ὅλας ἐκκλησίας ἀρμόσων, ὅπου δὲ κληρὸν ἕνα γέ τινα κληρώσων 42.3 τῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος σημαιομένων. ἐλθὼν οὖν καὶ ἐπὶ τινα τῶν οὐ μακρὰν πόλεων, ἧς καὶ τοῦνομα λέγουσιν ἔνιοι. καὶ τὰ ἄλλα ἀναπαύσας τοὺς ἀδελφούς, ἐπὶ πᾶσι τῷ καθεστῶτι προσβλέψας ἐπισκόπῳ, νεανίσκον ἱκανὸν τῷ σώματι καὶ τὴν ὄψιν ἀστεῖον καὶ θερμὸν τὴν ψυχὴν ἰδὼν, "τοῦτον" ἔφη "σοὶ παρακατατίθεμαι μετὰ πάσης σπουδῆς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυρος". τοῦ δὲ δεχομένου καὶ πάνθ' ὑπισχνουμένου καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ διετείνατο 42.4 καὶ διεμαρτύρατο. εἶτα ὁ μὲν ἀπῆρεν ἐπὶ τὴν Ἔφεσον, ὁ δὲ πρεσβύ-τερος ἀναλαβὼν οἴκαδε τὸν παραδοθέντα νεανίσκον ἔτρεφε, συνεῖχεν, ἔθαλπε, τὸ τελευταῖον ἐφώτισε· καὶ μετὰ τοῦτο ὑφῆκε τῆς πλείονος ἐπιμελείας καὶ παραφυλακῆς, ὡς τὸ τέλειον αὐτῷ φυλακτήριον ἐπιστήσας 42.5, τὴν σφραγίδα τοῦ κυρίου. τῷ δὲ ἀνέσεως πρὸ ὥρας λαβομένῳ προσφθειρόνται τινες ἥλικες ἀργοὶ καὶ ἀπερρωγότες, ἐθάδες κακῶν· καὶ πρῶτον μὲν δι' ἐστιάσεων πολυτελῶν αὐτὸν ὑπάγονται, εἶτά που καὶ

νύκτωρ ἐπὶ λωποδυσίαν ἐξιόντες συνεπάγονται, εἶτά τι 42.6 καὶ μεῖζον συμπράττειν ἤξιον. ὁ δὲ κατ' ὀλίγον προσειθίζετο καὶ διὰ μέγεθος φύσεως ἕκστας ὡσπερ ἄστομος καὶ εὐρωστος ἵππος ὀρθῆς ὁδοῦ καὶ τὸν χαλινὸν ἐνδακῶν μειζόνως κατὰ τῶν βαράθρων 42.7 ἐφέρετο. ἀπογνοὺς δὲ τελέως τὴν ἐν θεῷ σωτηρίαν οὐδὲν ἔτι μικρὸν διεννοεῖτο, ἀλλὰ μέγα τι πράξας, ἐπειδήπερ ἄπαξ ἀπολώλει, ἴσα τοῖς ἄλλοις παθεῖν ἤξιον. αὐτοὺς δὴ τούτους ἀναλαβὼν καὶ ληστήριον συγκροτήσας, ἔτοιμος λῆσταρχος ἦν, βιαιότατος, μισοφονώτατος, χαλεπώτατος. 42.8 χρόνος ἐν μέσῳ, καὶ τινος ἐπιπεσοῦσης χρείας ἀνακαλοῦσι τὸν Ἰωάννην. ὁ δὲ, ἐπεὶ τὰ ἄλλα ὧν χάριν ἦκεν κατεστήσατο, "ἄγε δὴ", ἔφη, "ὦ ἐπίσκοπε, τὴν παραθήκην ἀπόδος ἡμῖν, ἦν ἐγὼ τε καὶ ὁ Χριστὸς σοὶ παρακατεθέμεθα ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἧς προκαθέζη, μάρτυρος." 42.9 ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐξεπλάγη, χρήματα οἰόμενος, ἄπερ οὐκ ἔλαβε, συκοφαντεῖσθαι, καὶ οὔτε πιστεύειν εἶχεν ὑπὲρ ὧν οὐκ εἶχεν οὔτε ἀπιστεῖν Ἰωάννη· ὡς δὲ "τὸν νεανίσκον" εἶπεν "ἀπαιτῶ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ", στενάξας κάτωθεν ὁ πρεσβύτης καὶ τι καὶ ἐπιδακρύσας, "ἐκεῖνος" ἔφη "τέθνηκε". "πῶς καὶ τίνα θάνατον;" "θεῷ τέθνηκεν" εἶπεν. "ἀπέβη γὰρ πονηρὸς καὶ ἐξώλης καί, τὸ κεφάλαιον, ληστής, καὶ νῦν ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας τὸ ὄρος κατείληφε μεθ' ὁμοίου 42.10 στρατιωτικοῦ." καταρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα ὁ ἀπόστολος καὶ μετὰ μεγάλης οἰμωγῆς πληξάμενος τὴν κεφαλὴν, "καλὸν γε" ἔφη "φύλακα τῆς τὰδελφοῦ ψυχῆς κατέλιπον· ἀλλ' ἵππος ἤδη μοι παρέστω καὶ ἡγεμὼν γενέσθω μοί τις τῆς ὁδοῦ." ἤλαυνεν, ὡσπερ εἶχεν, αὐτόθεν 42.11 ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἐλθὼν δὲ εἰς τὸ χωρίον ὑπὸ τῆς προφυλακῆς τῶν ληστῶν ἀλίσκεται, μήτε φεύγων μήτε παραιτούμενος, ἀλλὰ 42.12 βοῶν· "ἐπὶ τοῦτ' ἐλήλυθα, ἐπὶ τὸν ἄρχοντα ὑμῶν ἀγάγετέ με." ὃς τέως, ὡσπερ ὥπλιστο, ἀνέμενεν· ὡς δὲ προσιόντα ἐγνώρισε τὸν Ἰωάννην, εἰς φυγὴν αἰδεσθεῖς ἐτρέπετο. ὁ δὲ ἐδίωκεν ἀνὰ κράτος, 42.13 ἐπιλαθόμενος τῆς ἡλικίας τῆς ἑαυτοῦ, κεκραγῶς· "τί με φεύγεις, τέκνον, τὸν σαυτοῦ πατέρα, τὸν γυμνόν, τὸν γέροντα; ἐλέησόν με, τέκνον, μὴ φοβοῦ· ἔχεις ἔτι ζωῆς ἐλπίδας· ἐγὼ Χριστῷ λόγον δώσω ὑπὲρ σοῦ· ἂν δέη, τὸν σὸν θάνατον ἐκὼν ὑπομενῶ, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἡμῶν· ὑπὲρ σοῦ τὴν ψυχὴν ἀντιδώσω τὴν ἐμήν. στήθι, πίστευ-42.14 σον· Χριστὸς με ἀπέστειλεν." ὁ δὲ ἀκούσας πρῶτον ἔσθη μὲν κάτω βλέπων, εἶτα ἔρριψε τὰ ὄπλα, εἶτα τρέμων ἔκλαιε πικρῶς· προσελθόντα δὲ τὸν γέροντα περιέλαβεν, ἀπολογούμενος ταῖς οἰμωγαῖς ὡς ἐδύνατο καὶ τοῖς δάκρυσιν βαπτιζόμενος ἐκ δευτέρου, μόνην ἀποκρύπτων 42.15 τὴν δεξιάν. ὁ δὲ ἐγγυόμενος, ἐπομνύμενος ὡς ἄφεισιν αὐτῷ παρὰ τοῦ σωτῆρος εὔρηται, δεόμενος, γονυπετῶν, αὐτὴν τὴν δεξιάν ὡς ὑπὸ τῆς μετανοίας κεκαθαρμένην καταφιλῶν, ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπανήγαγε, καὶ δαψιλέσι μὲν εὐχαῖς ἐξαιτούμενος, συνεχέσι δὲ νηστεῖαις συναγωνιζόμενος, ποικίλαις δὲ σειρῆσι λόγων κατεπάδων αὐτοῦ τὴν γνώμην, οὐ πρότερον ἀπῆλθεν, ὡς φασι, πρὶν αὐτὸν ἐπιστῆσαι τῇ ἐκκλησίᾳ, διδούς μέγα παράδειγμα μετανοίας ἀληθινῆς καὶ μέγα γνῶρισμα παλιγγενεσίας, τρόπαιον ἀναστάσεως βλεπομένης. 42.16 * * * φαιδροῖς γεγηθότες, ὕμνουντες, ἀνοιγνύντες τοὺς οὐρανοὺς. πρὸ δὲ πάντων αὐτὸς ὁ σωτὴρ προαπαντᾷ δεξιούμενος, φῶς ὀρέγων ἄσκιον, ἄπαυστον, ὀδηγῶν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πατρός, εἰς τὴν 42.17 αἰώνιον ζωὴν, εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. πιστευέτω ταῦτά τις καὶ θεοῦ μαθηταῖς καὶ ἐγγυητῇ θεῷ, προφητείαις, εὐαγγελίοις, λόγοις ἀποστολικοῖς· τούτοις συζῶν καὶ τὰ ὦτα ὑπέχων καὶ τὰ ἔργα ἀσκῶν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐξόδου τὸ τέλος καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῶν δογμάτων 42.18 των ὄψεται. ὁ γὰρ ἐνταῦθα τὸν ἄγγελον τῆς μετανοίας προσιέμενος οὐ μετανοήσει τότε, ἡνίκα ἂν καταλίπη τὸ σῶμα, οὐδὲ καταισχυνηθήσεται, τὸν σωτῆρα προσιόντα μετὰ τῆς αὐτοῦ δόξης καὶ στρατιᾶς ἰδὼν· οὐ δέδιδε τὸ πῦρ· εἰ δὲ τις αἰρεῖται μένειν ἐπεξαμαρτάνων ἐκάστοτε ἐπὶ ταῖς ἡδοναῖς καὶ τὴν ἐνταῦθα τρυφὴν τῆς αἰωνίου ζωῆς προτιμᾷ καὶ διδόντος τοῦ σωτῆρος ἄφεισιν ἀποστρέφεται, μήτε τὸν θεὸν ἔτι μήτε τὸν πλοῦτον μήτε τὸ προπεσεῖν

αἰτιάσθω, τὴν 42.19 δὲ ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκουσίως ἀπολουμένην. τῷ δὲ ἐπιβλέποντι τὴν σωτηρίαν καὶ ποθοῦντι καὶ μετὰ ἀναιδεΐας καὶ βίας αἰτοῦντι παρέξει τὴν ἀληθινὴν κάθαρσιν καὶ τὴν ἄτρεπτον ζωὴν ὁ πατὴρ ὁ ἀγαθὸς 42.20 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ᾧ διὰ τοῦ παιδὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ κυρίου ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἶη δόξα, τιμὴ, κράτος, αἰώνιος μεγαλειότης καὶ νῦν καὶ εἰς γενεὰς γενεῶν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.